

UCHWAŁA Nr XXV / 188 / 2012

Rady Gminy w Kołczygłowach z dnia 20 grudnia 2012 r.

w sprawie: *uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 -2019”.*

Na podstawie art. 18, ust. 1, w związku z art. 17 ust. 1 oraz art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, zm. Dz. U. z 2008 r. Nr 111, poz. 708, Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1464, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 20, poz. 106, Nr 79, poz. 666, Nr 130, poz. 1070, Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 21, poz. 104, Nr 28, poz. 145, Nr 40, poz. 227, Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804, Nr 152, poz. 1018, Nr 152, poz. 1019, Nr 229, poz. 1498, Nr 249, poz. 1657, Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 32, poz. 159, Nr 63, poz. 322, Nr 94, poz. 551, Nr 99, poz. 569, Nr 122, poz. 695, Nr 152, poz. 897, Nr 178, poz. 1060, Nr 224, poz. 1341, z 2012 r. poz. 460) oraz art. 18, ust. 2, pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, zm. Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 117, poz. 679, Nr 134, poz. 777, Nr 149, poz. 887, Nr 217, poz. 1281, z 2012 r. poz. 567), Rada Gminy Kołczygłowy **u c h w a ł a**, co następuje :

§ 1

Uchwała się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019” stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2

Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kołczygłowy.

§ 3

Uchyła się Uchwałę Nr XXXI / 211 / 2009 Rady Gminy w Kołczygłowach z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015 wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Kołczygłowy na lata 2008 – 2015.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodnicząca Rady Gminy
mgr Klaudia Brywczyńska

UZASADNIENIE

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 w art. 17 (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), w celu realizacji założeń polityki ekologicznej państwa obliguje organ wykonawczy gminy do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska. Program, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- Cele ekologiczne;
- Priorytety ekologiczne;
- Poziomy celów długoterminowych;
- Rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- Środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne oraz finansowe.

Program ochrony środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019, przygotowany został w oparciu o założenia zawarte w następujących dokumentach:

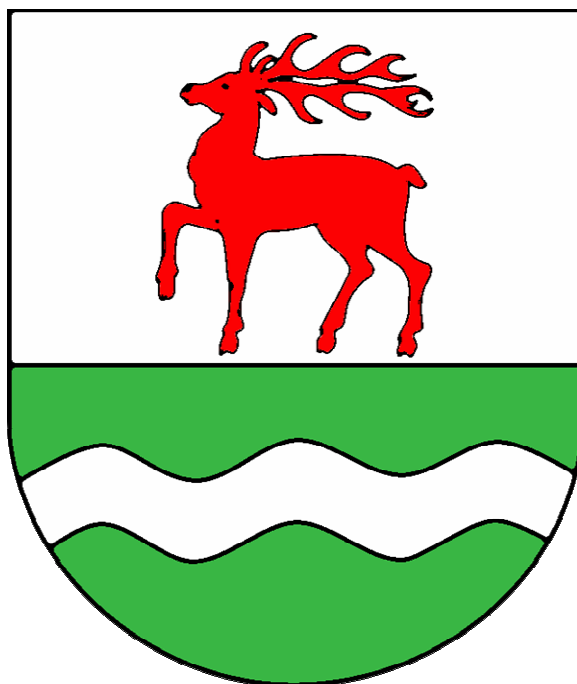
- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.(Dz. U. z 2008 r Nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;
- Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym opracowane przez Ministerstwo Środowiska.

Nadrzędnym celem Programu ochrony środowiska jest długotrwały, zrównoważony rozwój gminy,

Celem opracowania jest stworzenie dokumentu Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019. Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Gminy pozwoli na wypełnienie ustawowego obowiązku przez Wójta oraz przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie gminy, poprawy jakości środowiska naturalnego gminy, poprawy jakości życia mieszkańców gminy oraz przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gminy, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego. Aby osiągnąć wyznaczony nadrzędny cel w opracowaniu zawarto diagnozę stanu środowiska naturalnego na terenie gminy Kołczygłowy, główne problemy ekologiczne oraz sposoby ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami ich finansowania.

Biorąc pod uwagę powyższe, zasadnym jest podjęcie niniejszej Uchwały i wdrożenie jej do realizacji.

WÓJT GMINY KOŁCZYGŁOWY

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KOŁCZYGŁOWY

NA LATA 2012-2015 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2016-2019

WYKONAWCA:

EKOSTANDARD

Pracownia Analiz Środowiskowych

Ul. Wiązowa 1B/2, 62-002 Suchy Las
www.ekostandard.pl
email: ekostandard@ekostandard.pl
tel. 505-006-914, (61)652-23-80

AUTORZY OPRACOWANIA:

mgr Robert Siudak
Katarzyna Lekowska

SPIS TREŚCI

SPIS TABEL	4
SPIS RYCIN	4
1. WSTĘP	6
1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	6
1.2. KONCEPCJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	6
1.3. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	7
1.4. METODYKA I TOK PRACY	7
2. ZAŁOŻENIA WYJSCIOWE PROGRAMU	8
2.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE WYNIKAJĄCE Z DYREKTYW UE ORAZ Z POLITYKI KRAJOWEJ	8
2.1.1. ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ	8
2.1.2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA	9
2.1.3. KRAJOWY PROGRAM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH	10
2.1.4. STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015	10
2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WOJEWÓDZKICH PROGRAMÓW STRATEGICZNYCH	11
2.2.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2020	11
2.2.2. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	12
2.2.3. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	12
2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POWIATOWYCH PROGRAMÓW STRATEGICZNYCH	13
2.3.1. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU BYTOWSKIEGO	13
2.3.2. POWIATOWY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA	13
3. CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY	15
3.1. POŁOŻENIE	15
3.2. INFRASTRUKTURA DROGOWA	15
3.3. DEMOGRAFIA	17
3.4. GOSPODARKA	18
3.5. ROLNICTWO	19
3.6. GEOLOGIA I KOPALINY	20
3.6.1. ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH	20
3.7. GLEBY	21
3.8. ZASOBY PRZYRODY	21
3.8.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY	22
3.8.2. LASY	27
3.8.3. TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ	27
3.9. WODY	28
3.9.1. WODY POWIERZCHNIOWE	28
3.9.2. WODY PODZIEMNE	29
3.10. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	29
3.10.1. KLIMAT	29
3.10.2. ZAOPATRZENIE W GAZ I CIEPŁO	30
3.10.3. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA	30
3.11. HAŁAS	31
3.11.1. HAŁAS PRZEMYSŁOWY	32
3.11.2. HAŁAS KOMUNIKACYJNY	32
3.12. ODZIAŁYWANIA PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH	34
3.13. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	34
3.14. GOSPODARKA ODPADAMI	38

3.15. EDUKACJA EKOLOGICZNA	39
3.16. GŁÓWNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA - PODSUMOWANIE	40
4. PRIORYTETY, CELE I ZADANIA PROŚRODOWISKOWE	41
5. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	47
5.1. WPROWADZENIE	47
5.2. UCZESTNICY WDRAŻANIA PROGRAMU	47
5.3. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU	47
5.3.1. INSTRUMENTY PRAWNE	48
5.3.2. INSTRUMENTY FINANSOWE	48
5.3.3. INSTRUMENTY SPOŁECZNE	48
5.3.4. INSTRUMENTY STRUKTURALNE	49
5.4. MONITORING ŚRODOWISKA	49
5.5. KONTROLA, MONITORING I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM	50
5.5.1. KONTROLA I MONITORING PROGRAMU	50
5.5.2. WDRAŻANIE I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM	50
5.6. HARMONOGRAM WDRAŻANIA PROGRAMU	51
5.7. MIERNIKI REALIZACJI PROGRAMU	51
5.8. OCENA I WERYFIKACJA PROGRAMU / SPRAWOZDAWCZOŚĆ	53
5.9. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I REALIZACJI PROGRAMU	54
6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	55
6.1. ŚRODKI BUDŻETOWE	55
6.1.1. BUDŻET CENTRALNY	55
6.1.2. BUDŻETY SAMORZĄDOWE	55
6.2. KRAJOWE FUNDUSZE CELOWE	55
6.2.1. FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ	55
6.2.2. FUNDUSZ LEŚNY	56
6.2.3. FUNDUSZ TERMOMODERNIZACJI	57
6.3. FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ	58
6.3.1. PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2007-2013	58
6.3.2. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	60
6.3.3. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013	60
6.3.4. FUNDUSZ LIFE+	64
6.4. INSTYTUCJE I PROGRAMY POMOCOWE	65
6.4.1. AGENCJA RESTRUKTURYZACJI I MODERNIZACJI ROLNICTWA	65
6.4.2. DEPARTAMENT GENERALNY XI KOMISJI EUROPEJSKIEJ	65
6.4.3. FUNDUSZ NA RZECZ GLOBALNEGO ŚRODOWISKA	65
6.4.4. FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA - FUNDUSZ PARTNERSTWA	66
6.5. KREDYTY BANKOWE	67
6.6. INSTYTUCJE LEASINGOWE	67
6.7. FUNDUSZE INWESTYCYJNE	67
6.8. ADRESY JEDNOSTEK FINANSUJĄCYCH	68
7. STRESZCZENIE	70
8. LITERATURA	71

SPIS TABEL

TABELA 2.1. WYCIĄG Z PODSTAWOWYCH WSKAŹNIKÓW REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU KRAJU 2007-2015	11
TABELA 2.2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z STRATEGII ROZWOJU POWIATU BYTOWSKIEGO	13
TABELA 2.3. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU BYTOWSKIEGO	14
TABELA 3.1. WYKAZ DRÓG POWIATOWYCH Z TERENU GMINY KOŁCZYGŁOWY	16
TABELA 3.2. LICZBA MIESZKAŃCÓW I GOSPODARSTW DOMOWYCH W POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH GMINY KOŁCZYGŁOWY	17
TABELA 3.3. ILOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE GMINY KOŁCZYGŁOWY	19
TABELA 3.4. CHARAKTERYSTYKA ŹŁÓŻ W GMINIE KOŁCZYGŁOWY	21
TABELA 3.5. OBSZARY NATURA 2000 NA TERENIE GMINY KOŁCZYGŁOWY	24
TABELA 3.6. POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE GMINY KOŁCZYGŁOWY	25
TABELA 3.7. POWIERZCHNIA LASÓW NA TERENIE GMINY KOŁCZYGŁOWY WEDŁUG FORMY WŁASNOŚCI W ROKU 2011	27
TABELA 3.8. JEZIORA ZNAJDUJĄCE SIĘ NA TERENIE GMINY KOŁCZYGŁOWY	28
TABELA 3.9. OCENA JAKOŚCI WÓD RZECZNYCH W GMINIE KOŁCZYGŁOWY W ROKU 2010	28
TABELA 3.10. OCENA JAKOŚCI WÓD RZECZNYCH W GMINIE KOŁCZYGŁOWY W ROKU 2009	29
TABELA 3.11. WYNIKI KLASYFIKACJI STREFY POD KĄTEM OCHRONY ZDROWIA W 2011 R. DLA STREFY POMORSKIEJ	31
TABELA 3.12. WYNIKI KLASYFIKACJI JAKOŚCI POWIETRZA DLA STREFY POD KĄTEM OCHRONY ROŚLIN W 2011 R.	31
TABELA 3.13. ŚREDNI DOBOWY RUCH NA DROGACH WOJEWÓDZKICH NA TERENIE GMINY KOŁCZYGŁOWY	33
TABELA 3.14. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA W GMINIE KOŁCZYGŁOWY LATACH 2009-2011 - SIEĆ WODOCIĄGOWA	35
TABELA 3.15. CHARAKTERYSTYKA UJĘĆ WODY Z TERENU GMINY KOŁCZYGŁOWY	35
TABELA 3.16. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA W GMINIE KOŁCZYGŁOWY W LATACH 2008-2010 - SIEĆ KANALIZACYJNA	35
TABELA 3.17. CHARAKTERYSTYKA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW Z TERENU GMINY KOŁCZYGŁOWY	37
TABELA 3.18. ZESTAWIENIE ILOŚCI ODPADÓW KOMUNALNYCH ZEBRANYCH Z TERENU GMINY KOŁCZYGŁOWY [MG/ROK]	38
TABELA 4.1. LISTA ZADAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PRIORYTETU PIERWSZEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KOŁCZYGŁOWY	42
TABELA 4.2. LISTA ZADAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PRIORYTETU DRUGIEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KOŁCZYGŁOWY	44
TABELA 4.3. LISTA ZADAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PRIORYTETU TRZECIEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KOŁCZYGŁOWY	45
TABELA 4.4. LISTA ZADAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PRIORYTETU CZWARTEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KOŁCZYGŁOWY	46
TABELA 5.1. HARMONOGRAM WDRAŻANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KOŁCZYGŁOWY	51
TABELA 5.2. MIERNIKI REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KOŁCZYGŁOWY	52
TABELA 6.1. WYKAZ INSTYTUCJI UCZESTNICZĄCYCH W REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO	59
TABELA 6.2. JEDNOSTKI FINANSUJĄCE DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA WRAZ Z ADRESAMI	68

SPIS RYCIN

RYCINA 3.1. POŁOŻENIE GMINY KOŁCZYGŁOWY W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM I POWIECIE BYTOWSKIM	15
RYCINA 3.2. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY KOŁCZYGŁOWY NA PRZESTRZENI LAT 2000-2010	17
RYCINA 3.3. STRUKTURA LUDNOŚCI GMINY KOŁCZYGŁOWY WEDŁUG WIEKU I PŁCI W 2010 ROKU	18
RYCINA 3.4. FORMY ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW W GMINIE KOŁCZYGŁOWY (%)	19
RYCINA 3.5. FORMY ROLNICZEGO WYKORZYSTANIA GRUNTÓW W GMINIE KOŁCZYGŁOWY (%)	19
RYCINA 3.6. TEREN PARKU KRAJOBRAZOWEGO DOLINA SŁUPI	23

1. WSTĘP

1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 w art. 17 w celu realizacji założeń polityki ekologicznej państwa obliguje organ wykonawczy gminy do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

1.2. KONCEPCJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Program ochrony środowiska dla Gminy Kołczygłowy, zwany dalej Programem ochrony środowiska, przygotowany został w oparciu o założenia zawarte w następujących dokumentach:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.(Dz. U. z 2008 r Nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;
- Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym opracowane przez Ministerstwo Środowiska.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska niniejszy Program ochrony środowiska zawiera cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Program ochrony środowiska definiuje cele długookresowe, przewidziane na okres ośmiu lat i zadania dla najbliższych czterech lata, monitoring realizacji programu oraz nakłady finansowe potrzebne na wdrożenie założeń programu. Zgodnie z dokumentem *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016* cele i zadania zostały opracowane w kilku blokach tematycznych:

- cele i zadania o charakterze systemowym;
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody;
- jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne.

Program ochrony środowiska spełnia wymagania zawarte w opracowanym przez Ministerstwo Środowiska dokumencie *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*. Oznacza to, że w przygotowanym programie uwzględnione zostały:

- zadania własne gminy tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy;
- zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim bądź centralnym.

Ponadto podczas opracowywania Programu ochrony środowiska uwzględniono założenia zawarte w wojewódzkim i powiatowym programie ochrony środowiska, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kołczygłowy, Miejsowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kołczygłowy, Wieloletniej Prognozie Finansowej na lata 2011-2023 oraz gminnych programach sektorowych i istniejących planach rozwoju.

1.3. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Nadrzędnym celem Programu ochrony środowiska jest długotrwały, zrównoważony rozwój gminy, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego.

Celem opracowania jest stworzenie dokumentu *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019*. Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Gminy pozwoli na wypełnienie ustawowego obowiązku przez Wójta oraz przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie gminy, poprawy jakości środowiska naturalnego gminy, poprawy jakości życia mieszkańców gminy oraz przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gminy. Aby osiągnąć wyznaczony nadrzędny cel w opracowaniu zawarto diagnozę stanu środowiska naturalnego na terenie gminy Kołczygłowy, główne problemy ekologiczne oraz sposoby ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami ich finansowania.

1.4. METODYKA I TOK PRACY

Dla osiągnięcia zamierzonego celu przyjęto określony tok pracy, na który składało się kilka zasadniczych etapów. W pierwszej kolejności przeprowadzono prace przygotowawcze polegające na zgromadzeniu materiałów źródłowych oraz danych dotyczących aktualnego stanu środowiska w gminie. Dane pozyskiwano głównie z dokumentów posiadanych przez gminę oraz z opracowań GUS, a także raportów z innych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Urząd Marszałkowski, Stacja Chemiczno-Rolnicza, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej itp.). Wykorzystano również dane pozyskane w wyniku ankietyzacji zakładów przemysłowych i produkcyjnych działających na terenie gminy. Ankietyzacją objęto podmioty mogące znacząco oddziaływać na środowisko wskazane przez Urząd Gminy w Kołczygłowach, a pozyskane dane dotyczyły sposobu korzystania ze środowiska.

Drugi etap prac wiązał się z opracowaniem charakterystyki aktualnego stanu środowiska gminy. Następnie na podstawie jego oceny i analizy określono priorytety ekologiczne dla terenu gminy, które stanowiły punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych Programu.

Kolejny etap to proces planowania i określenie celów strategicznych oraz kierunków działań zmierzających do poprawy stanu środowiska. Zarówno cele, jak i zadania strategiczne zostały określone tak, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla, tzn. z wojewódzkim i powiatowym programem ochrony środowiska. Zgodnie z zaleceniami zawartymi w *Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*, podczas tworzenia Programu ochrony środowiska duży nacisk położono na proces planowania, który miał charakter jak najbardziej otwarty. W procesie planowania został uwzględniony udział społeczeństwa, który polegał na konsultacjach ze społeczeństwem poprzez zgłaszanie wniosków, uwag i opinii.

2. ZAŁOŻENIA WYJSCIOWE PROGRAMU

2.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE WYNIKAJĄCE Z DYREKTYW UE ORAZ Z POLITYKI KRAJOWEJ

Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały już transponowane do prawa polskiego głównie w ustawie Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Pozostałe przepisy zawarte są w wielu innych ustawach i rozporządzeniach. Program ochrony środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołują się do Polityki Ekologicznej Polski.

Podstawę opracowania niniejszego Programu Ochrony Środowiska stanowi dokument *II Polityka Ekologiczna Państwa wraz z Programem wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010* oraz dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016* będąca aktualizacją wcześniej przyjętych polityk.

2.1.1. ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

Nadrzędną zasadą polityki ekologicznej państwa jest zasada zrównoważonego rozwoju, której istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Zasada ta uzupełniona jest szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

(1) Zasadą prewencji, która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć. Zasada ta oznacza w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT);
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania;
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC);
- wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnościowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.

(2) Zasadą integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.

(3) Zasadą zanieczyszczający płaci odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko, a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.

(4) Zasadą regionalizacji, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).

(5) Zasadą subsydiarności, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej, a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel

regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.

(6) Zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego, która traktowana jest w następujących kategoriach:

- sprawiedliwości międzypokoleniowej - tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń;
- sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej - tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do zasobów i walorów środowiska z równoprawnym traktowaniem potrzeb ogólnospołecznych z potrzebami społeczności lokalnych i jednostek;
- równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz ze stałą ochroną różnorodności biologicznej.

(7) Zasadą uspołeczniania polityki ekologicznej, która realizowana jest poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków dla społeczeństwa w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, z równoczesnym rozwojem edukacji ekologicznej.

(8) Zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a następnie do oceny osiągniętych wyników. Oznacza to potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

2.1.2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA

Założenia polityki ekologicznej państwa wynikają z VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2002-2012 oraz odnowionej Strategii UE dotyczącej Trwałego Rozwoju. W dokumentach tych podkreślono, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

Cele polityki ekologicznej państwa nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla gminnego programu ochrony środowiska. Głównymi celami Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 są:

- poprawa jakości środowiska;
- realizacja zasady zrównoważonego rozwoju;
- powstrzymanie niekorzystnych zmian klimatu;
- ochrona zasobów naturalnych, w tym zachowanie różnorodności biologicznej.

Cele pośrednie kładą nacisk na ochronę powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu, a przede wszystkim spełnianie standardów określonych przez UE w tym temacie. Dla terenów, które ich nie spełniają muszą zostać opracowane i wykonane programy naprawcze. Polska powinna także położyć duży nacisk na promocję energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł energii (OZE), a także modernizację już istniejącego przemysłu energetycznego.

Priorytetem jest weryfikacja listy obszarów NATURA 2000, jak również kontynuacja zalesień i zadrzewień w celu tworzenia korytarzy ekologicznych łączących kompleksy leśne. Ma to ogromne znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej fauny i flory. Wszystkie państwa, w tym także Polska muszą pamiętać o racjonalnym gospodarowaniu zasobami naturalnymi, w szczególności wodą. Polityka Ekologiczna kładzie nacisk na racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Gospodarowanie pieniędzmi pozyskanymi z Unii Europejskiej powinno

być bardziej efektywne i w dużej mierze skupić się na wyposażaniu kolejnych aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy wodno-kanalizacyjne.

Istotne jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą *myśl globalnie, działaj lokalnie*. Polska powinna zadbać również o opracowanie ryzyka powodziowego, ochronę gleb, rekultywację terenów zdegradowanych i ochronę przed hałasem.

2.1.3. KRAJOWY PROGRAM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

W celu wypełnienia zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do Unii Europejskiej, w części dotyczącej dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, został sporządzony przez Ministra Środowiska, a następnie zatwierdzony przez Rząd RP w dniu 16 grudnia 2003 r., Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), który określa plan inwestycyjny w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, jaki musi zostać zrealizowany przez Polskę, aby osiągnąć wymagane efekty ekologiczne. Program określa przedsięwzięcia w aglomeracjach w zakresie systemów kanalizacji zbiorczej w gminach. Zobowiązania przyjęte w Traktacie Akcesyjnym nakładają na Polskę obowiązek poprawy stanu systemów kanalizacyjnych w takim stopniu, aby co najmniej 75-85% ludności w aglomeracjach do końca 2015 r. było obsługiwane przez te systemy.

Zgodnie z art. 43 ust. 4e ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) Rada Ministrów dokonuje aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, nie później niż w terminie 2 lat od dnia jego zatwierdzenia. Kolejne aktualizacje będą dokonywane co najmniej raz na 4 lata. Obecnie istnieje trzecia aktualizacja KPOŚK, która została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 roku (AKPOŚK 2010). Celem trzeciej Aktualizacji Programu było ustalenie realnych terminów zakończenia inwestycji w aglomeracjach, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Dlatego też, AKPOŚK2010 swoim zakresem objęło wyłącznie zmiany dotyczące terminów realizacji inwestycji. Wartości inne niż terminy osiągnięcia efektów ekologicznych pozostały zgodne z dokumentem drugiej aktualizacji z 2009 r. - AKPOŚK2009.

W AKPOŚK 2009 aglomeracja Wierszyno w gminie Kołczygłowy została zaliczona do aglomeracji priorytetowych dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego i ujęta w ramach aglomeracji. Do końca 2015 r. zostanie zmodernizowana część osadowa oczyszczalni ścieków Wierszyno.

2.1.4. STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

W ramach priorytetu 2: *Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej* w zakresie ochrony środowiska wspierane będą przedsięwzięcia związane z oczyszczaniem ścieków, zapewnieniem wody pitnej wysokiej jakości, zagospodarowaniem odpadów i rekultywacją terenów zdegradowanych, ochroną powietrza, ochroną przed hałasem, drganiami i wibracjami. Wspierana będzie zatem budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacyjnych, a także podjęte zostaną działania ograniczające odprowadzanie do wód szkodliwych substancji, w tym z rolnictwa. Wdrażane będą też działania zmniejszające emisje CO₂, SO₂, NO_x i pyłów pochodzących z sektora komunalno-bytowego oraz przemysłu, zwłaszcza energetyki, jak również przedsięwzięcia termomodernizacyjne.

Pożądane jest przygotowanie i wdrożenie wieloletnich programów rozwoju branż, przy zapewnieniu utrzymania lub redukcji emisji CO₂ na poziomie uwzględniającym potrzeby rozwojowe kraju i zobowiązania międzynarodowe.

Przewiduje się także wsparcie dla tworzenia nowoczesnych systemów utylizacji odpadów. Ze poparciem publicznym realizowane będą również przedsięwzięcia z dziedziny ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, w tym tworzenia europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000, ochrona i kształtowanie krajobrazu, a ponadto rozwój parków narodowych i krajobrazowych jako wyraz dbałości o zachowanie dziedzictwa przyrody. Promowane będą działania z zakresu ochrony przed katastrofami naturalnymi (zwłaszcza powodzią i ich skutkami), w tym o charakterze prawnym i organizacyjnym, oraz zagrożeniami technologicznymi, jak też dotyczące zwiększania zasobów leśnych.

Techniczne działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej będą obejmować przede wszystkim inwestycje modernizacyjne i odtworzeniowe oraz tworzenie małych sztucznych zbiorników retencyjnych. Będą one stanowić niezbędne uzupełnienie działań dotyczących retencji naturalnej.

Tabela 2.1. Wyciąg z podstawowych wskaźników realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015

CELE I PRIORYTETY	WSKAŹNIKI	UE-25	POLSKA	POLSKA	
		WARTOŚĆ WSKAŹNIKA W ROKU BAZOWYM 2005		ZAKŁADANA WARTOŚĆ WSKAŹNIKA	
				2010	2015
PRIORYTET II Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej	Udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w ogólnym jej zużyciu (%)	13,7 (2004)	2,6	7,5	9,0
	Emisje zanieczyszczeń powietrza (kg na mieszkańca)				
	– SO ₂	17 (2003)	36 (2003)	22	15
	– NO _x	24 (2003)	21 (2003)	17	15
	Recykling odpadów opakowaniowych (% ogółu wprowadzonych opakowań)	-	28,3 (2008)	min. 38	55-80
	Odsetek mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków	-	60	75	85

Źródło: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015, s. 41

2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WOJEWÓDZKICH PROGRAMÓW STRATEGICZNYCH

2.2.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2020

Strategia Rozwoju województwa pomorskiego opiera się na trzech zasadniczych celach strategicznych: nowoczesna gospodarka, aktywni mieszkańcy i atrakcyjna przestrzeń. W ramach ostatniego z nich jednym z celów operacyjnych jest *dobry stan środowiska*.

W strategicznym interesie województwa leży zapewnienie elementarnych warunków dla stabilnego, długofalowego i zrównoważonego rozwoju. Niezbędne jest stworzenie podstaw dla wysokiej mobilności mieszkańców, a także sprawnego i bezpiecznego przepływu towarów i energii, w oparciu o efektywnie funkcjonujące (inteligentne) sieci i systemy infrastrukturalne sprzyjające przestrzennemu równoważeniu procesów rozwojowych. Długofalowy rozwój musi opierać się na poszanowaniu i umiejętnym wykorzystaniu zasobów i walorów środowiska, ze zwróceniem szczególnej uwagi na ograniczanie antropopresji i stałą poprawę parametrów środowiska (m.in. poprzez produkcję zielonej energii), jak też zachowanie naturalnych siedlisk. Istotne jest także przygotowanie do skutecznego ograniczenia negatywnych skutków wystąpienia ekstremalnych zjawisk naturalnych, zwłaszcza powodzi, z czym wiąże się konieczność podniesienia poziomu bezpieczeństwa ludności i zmniejszenia ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej.

W Strategii zaproponowano kierunki działań mające na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego województwa są:

- rozwój systemów odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych oraz wód opadowych i roztopowych;
- ograniczanie zagrożeń powodziowych;
- rozwój kompleksowych systemów zagospodarowania odpadów komunalnych;
- zachowanie walorów przyrody i poprawa spójności przyrodniczej;
- rozwój monitoringu środowiska oraz zagrożeń powodziowych

2.2.2. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Regionalny Program Operacyjny dla województwa pomorskiego na lata 2007-2013 (aktualizacja listopad 2011) jest instrumentem wskazującym działania prowadzące do wzmocnienia potencjału rozwojowego regionu na rzecz wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia. Programem objęto wszystkie sfery życia społeczno-gospodarczego, w tym również związane z poprawą stanu środowiska przyrodniczego. W ramach trzeciego celu RPO: *Poprawa atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej* jednym z obszarów działań jest poprawa jakości środowiska. Z celów szczegółowych Programu oraz zarysowanych obszarach tematycznych wynikają Osie Priorytetowe całego dokumentu.

Walory środowiska naturalnego województwa pomorskiego stanowią jego ważny atut rozwojowy. Pomimo stopniowej poprawy stanu środowiska w regionie, nadal konieczne jest podejmowanie szeregu przedsięwzięć, zwłaszcza w kontekście eliminacji spóźnień infrastrukturalnych oraz spełnienia standardów ekologicznych wynikających z Traktatu Akcesyjnego Polski do Unii Europejskiej. Wiąże się to przede wszystkim ze zmniejszeniem obciążenia środowiska odpadami oraz poprawą efektywności wykorzystania energii i wzrostem udziału produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Dlatego jedną z Osi Priorytetowych RPO jest *Środowisko i energetyka przyjazna środowisku*. W ramach tej osi przyjęto cel główny mówiący o *poprawie stanu środowiska naturalnego i ograniczeniu zagrożeń ekologicznych*. Sformułowany wyżej cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa funkcjonowania regionalnego systemu gospodarki odpadami;
- poprawa jakości infrastruktury gospodarki wodnej;
- usprawnienie systemu informacji o środowisku i zagrożeniach ekologicznych;
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
- poprawa efektywności systemów wytwarzania i przesyłu energii.

2.2.3. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Cele perspektywiczne ujęte w Programie Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014 nawiązują do priorytetów IV Wspólnotowego Programu Działań w zakresie ochrony naturalnego. Spełniają one rolę osi priorytetowych, wyznaczając jednocześnie kierunki stałych działań. Utworzone w ten sposób cztery cele perspektywiczne obejmują zagadnienia takie jak:

- środowisko a zdrowie - dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa;
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody;
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

W ramach tych czterech zakresów działań sformułowano w sumie dwadzieścia jeden celów średniookresowych, a siedmiu z nich nadano status priorytetowych. Z których dla gminy Kołczygłowy najistotniejsze są:

- eliminacja zrzutów substancji priorytetowych i szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego;
- redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania i spełnianie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa;
- zamknięcie do końca 2009 roku wszystkich składowisk ni spełniających standardów Unii Europejskiej, zdecydowane przeciwdziałania porzucaniu odpadów w środowisku i dzikim wysypiskom;
- objęcie do końca 2009 roku wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania i systemem selektywnego zbierania odpadów, skuteczne rozwiązanie problemu odpadów niebezpiecznych;
- zapewnienie właściwego miejsca problematyce ekologicznej oraz prawidłowe formułowanie celów ekologicznych we wszystkich dokumentach planowania strategicznego i przestrzennego

powstających w regionie oraz sporządzaniu w postępowaniu z udziałem społeczeństwa rzetelnej oceny skutków ekologicznych ich realizacji.

2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POWIATOWYCH PROGRAMÓW STRATEGICZNYCH

2.3.1. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU BYTOWSKIEGO

W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu bytowskiego w latach 2007-2015 zdefiniowane zostały trzy obszary strategiczne, z których najbardziej interesujący z punktu widzenia ochrony środowiska w regionie jest II Obszar Strategiczny: *Dziedzictwo Kulturowe - zasoby przyrodnicze i zarządzanie przestrzenne*. W ramach tego obszaru wyznaczono trzy cele strategiczne i operacyjne.

Tabela 2.2. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z Strategii rozwoju powiatu bytowskiego

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU BYTOWSKIEGO W LATACH 2007-2015	
CEL STRATEGICZNY	CELE OPERACYJNE
Ochrona walorów przyrodniczych i różnorodności biologicznej oraz zagospodarowanie zasobów przyrodniczych z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju	Ochrona walorów przyrodniczych i różnorodności biologicznej
	Kompletna infrastruktura ochrony zasobów przyrodniczych
	Zagospodarowanie zasobów przyrodniczych z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju
Zagospodarowanie zasobów kulturowych z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju	Kompletna ochrona i ekspozycja oraz wpisanie w obieg społeczny dziedzictwa kulturowego
Ochrona ładu przestrzennego i estetyki krajobrazu kulturowego	Zgodny z obowiązującym prawem, architektura krajobrazu i sztuka planowanie przestrzenne: ład przestrzenny i estetyka krajobrazu przyrodniczego oraz kulturowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu bytowskiego

2.3.2. POWIATOWY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

W Programie ochrony środowiska dla powiatu bytowskiego 2010 (aktualizacja) wskazano dwa podstawowe średniookresowe cele strategiczne:

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

W ramach wyżej wymienionych celów strategicznych określono priorytety mające na celu poprawę stanu środowiska naturalnego przy jednoczesnym rozwoju społeczno-gospodarczym powiatu.

Tabela 2.3. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z Programu ochrony środowiska dla powiatu bytowskiego

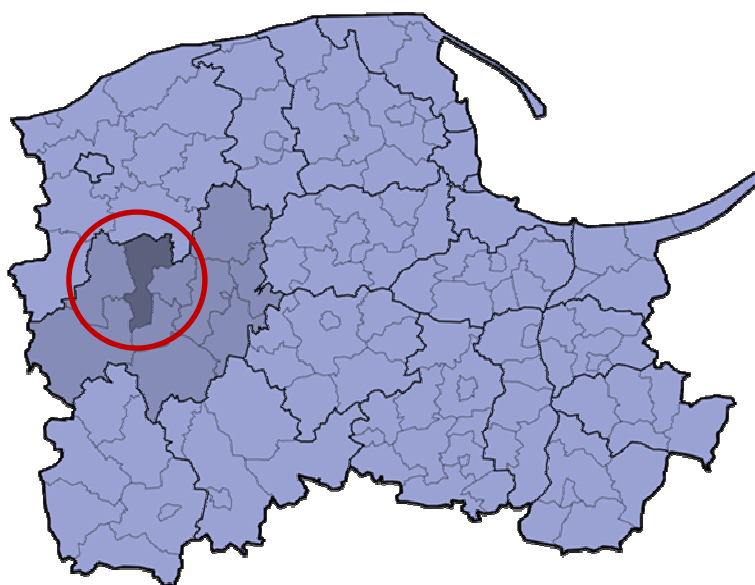
ŚREDNIOOKRESOWY CEL STRATEGICZNY	CELE PRIORYTETOWE
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju	Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez atrakcyjne w formie i treści programy edukacyjne i informacyjne
	Doskonalenie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w powiecie
	Zastosowaniu systemu ratowniczego chroniącego przed skażeniami środowiska
Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii	Wspieranie przedsięwzięć promujących restrukturyzację istniejących sektorów gospodarki - rozwój tzw. „zielonych miejsc pracy”
	Zachowanie wysokich walorów ekologicznych i rozwój obszarów rolniczych
	Promocja i wspieranie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych
	Rozbudowa infrastruktury technicznej ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, w celu ochrony i poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych
	Realizacja zadań wynikających z Planów Gospodarki Odpadami dla powiatu bytowskiego
	Tworzenia zintegrowanego systemu informatycznego pozwalającego na skuteczne zarządzanie środowiskiem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu ochrony środowiska dla powiatu bytowskiego

3. CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY

3.1. POŁOŻENIE

Gmina Kołczygłowy położona jest w zachodniej części województwa pomorskiego, w północnej części powiatu bytowskiego. Od północy graniczy z gminą Dębica Kaszubska z powiatu słupskiego, od wschodu z gminą Borzytuchom i od południowego wschodu z gminą Tuchomie. Na zachodzie natomiast z gminami: Miastko i Trzebielino.

Rycina 3.1. Położenie gminy Kołczygłowy w województwie pomorskim i powiecie bytowskim

Powierzchnia gminy Kołczygłowy wynosi 170 km². Jest to siódma co do wielkości gmina w powiecie bytowskim. Gmina Kołczygłowy dzieli się na 15 sołectw. Są to: Barkocin, Barnowiec, Barnowo, Darżkowo, Gałąźnia Wielka, Jezierze, Kołczygłowy, Kołczygłówki, Łobzowo, Łubno, Podgórze, Radusz, Wierszyno, Witanowo oraz Wądół. Pozostałe miejscowości wchodzące w skład sołectw to: Gałąźnia Mała, Krępica, Przyborze, Świelubie, Barnówka, Gęsłice, Górki, Jesionki, Kazimierzewo, Laski, Łączka, Miłobądz, Osowie, Pustka, Rokłowo, Rózki, Sierowo, Wierzbnik, Wierszynko, Zatoki.

3.2. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Sieć drogową gminy Kołczygłowy tworzy: 1 droga wojewódzka, 11 dróg powiatowych oraz 55 dróg gminnych. Przez teren gminy nie przebiega natomiast żadna droga krajowa. Odcinek (Jezierze-Kamień) drogi wojewódzkiej nr 209 relacji Warszkowo-Suchorzew-Bytów o długości 7,928 km jest w złym stanie technicznym. Drogi powiatowe na terenie gminy Kołczygłowy są drogami lokalnymi i zbiorczymi o szerokości 3,5÷5,5 metra, jezdnia wykonana jest z masy bitumicznej o nośności 8 ton, pobocza gruntowe o szerokości 1 metra.

Tabela 3.1. Wykaz dróg powiatowych z terenu gminy Kołczygłowy

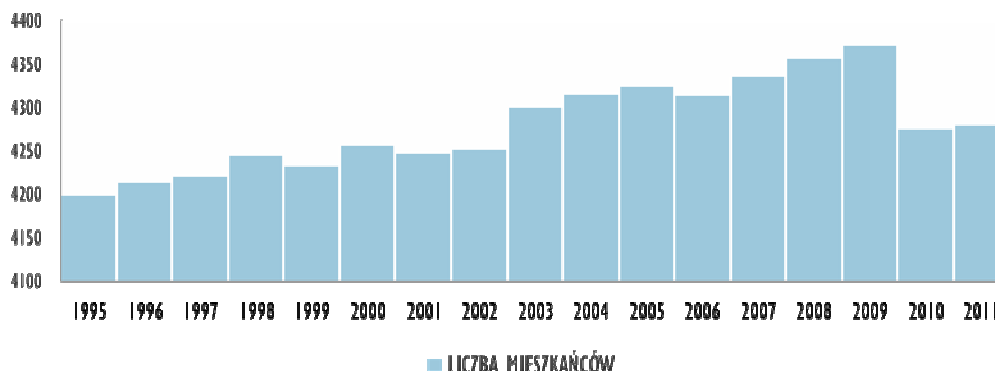
L.P.	NR DROGI	NAZWA DROGI	LOKALIZACJA		DŁUGOŚĆ [km]	BRUK	BITUMICZNA	GRUNTOWA ULEPSZANA	WIADUKTY I MOSTY	PRZEPUSTY
			OD [km]	DO [km]						
1.	1176G Z	Dębica Kaszubska - Podwilczyn	10+130	15+845	5,715		5,715			1
2.	1705G Z	Trzebielino - Kołczygłowy	10+710	14+890	4,180		4,180		1/17,0 W	5
3.	1198G Z	Motarzyno - Kołczygłowy	1+500	16+191	14,691		14,691		1/22,2 M	12
4.	1749G L	Górki - Barnowo	0+000	5+250	5,250		5,250			2
5.	1199G L	Niemczewo - Gałąźnia Wielka	3+600	4+092	0,492	0,492				2
6.	1200G L	Gałąźnia Wielka - DW nr 210	0+000	2+700	2,700		2,700			1
7.	1766G Z	Barnowo - Kramarzyny	0+000	15+899	15,899		15,899			14
8.	1714G Z	Dretyń - Łubno	18+512	21+478	2,966		2,966			1
9.	1722G L	Barkocin - Miłobądz	0+000	2+000	2,000		2,000			4
10.	1724G Z	Łubno - Tuchomie	0+000	4+600	4,600		4,600			5
RAZEM					58,493	0,492	58,001		3/49,8	47
DROGI LOKALNE					10,442	0,492	9,950			9
DROGI ZBIORCZE					48,051		48,051		2/39,2	38

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Bytowie

3.3. DEMOGRAFIA

Według stanu na koniec roku 2011 gminę zamieszkuje 4400 osób, średnia gęstość zaludnienia wynosi 25 osób/km². Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia liczba mieszkańców ulegała zmianie co można zaobserwować na rycinie 3.2. Na terenie gminy w ostatnich latach obserwuje się dodatni przyrost naturalny na średnim poziomie +21 osób (lata 2007-2011)¹.

Rycina 3.2. Liczba mieszkańców gminy Kołczygłowy na przestrzeni lat 2000-2010

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Najwięcej mieszkańców zamieszkuje wieś Kołczygłowy (28,3%). Druga w kolejności jest wieś Gałąźnia Wielka - 11,6%.

Tabela 3.2. Liczba mieszkańców i gospodarstw domowych w poszczególnych sołectwach gminy Kołczygłowy

SOŁECTWO	LICZBA MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH
Barkocin	160	45
Barnowiec	241	61
Barnowo	398	99
Darżkowo	91	38
Gałąźnia Wielka	512	143
Jezierze	251	72
Kołczygłowy	1244	508
Kołczygłówki	303	73
Łobzowo	110	40
Łubno	190	70
Podgórze	108	28
Radusz	256	74
Wierszyno	367	90
Witanowo	77	21
Wądół	92	35

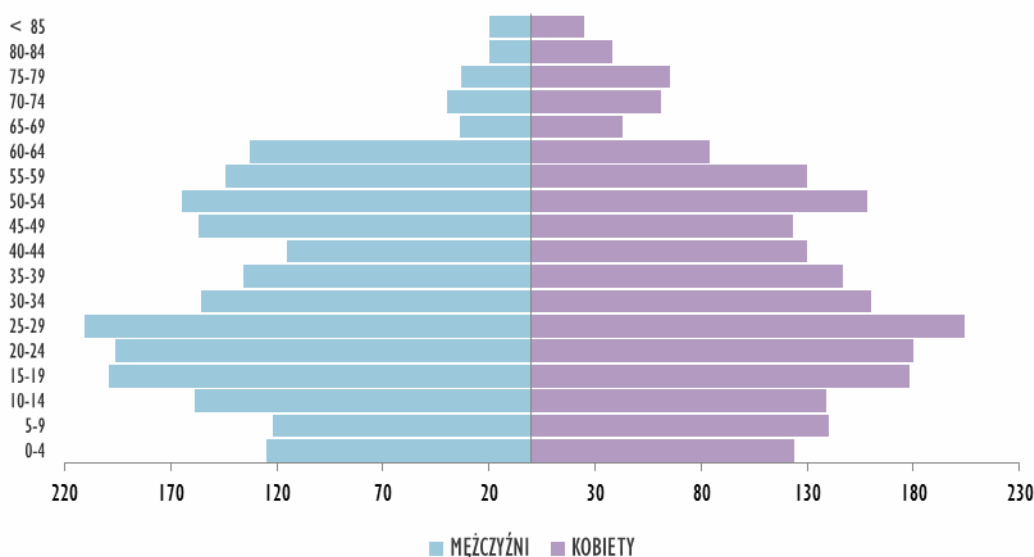
Źródło: Urząd Gminy Kołczygłowy (stan na 31.12.2011 r.)

¹ źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Saldo migracji w 2011 roku w gminie wyniosło -20 osób, gdy w 2010 wynosiło -4. Plusem dla gminy Kołczygłowy jest duży udział osób w wieku produkcyjnym w strukturze wiekowej ludności. W ciągu ostatnich trzech lat (2009-2011) utrzymuje się on średnio na poziomie 64,6%. Wartość ta nieznacznie przewyższa średnią liczbę osób w wieku produkcyjnym dla całego kraju.

W strukturze ludności gminy Kołczygłowy w 2011 roku nieznacznie przeważały kobiety, stanowiły 50,2% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Mężczyźni stanowili 49,8%. Natomiast w 2010 roku to mężczyźni stanowili 50,2% ogólnej liczby mieszkańców, a kobiety - 49,8%. Równocześnie wskaźnik feminizacji w roku 2011 (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) przyjął wartość 101, kształtując się tym samym poniżej średniej wartości dla kraju (106) i województwa pomorskiego (105). Dla powiatu bytowskiego wskaźnik ten tyle samo (101)². Struktura ludności gminy Kołczygłowy według wieku i płci została zobrazowana na rycinie 3.3.

Rycina 3.3. Struktura ludności gminy Kołczygłowy według wieku i płci w 2010 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gminie w roku 2011 wynosiła 360. Natomiast udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 12,9%.

3.4. GOSPODARKA

Gmina Kołczygłowy jest gminą wiejską. Gospodarka skupia się głównie na rolnictwie i leśnictwie. Centralnym ośrodkiem gminy jest miejscowość Kołczygłowy.

² źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Tabela 3.3. Ilość przedsiębiorstw działających na terenie gminy Kołczygłowy

JEDNOSKI	2009	2010	2011
Ogółem	267	272	248
Sektor publiczny	12	12	13
Sektor prywatny	255	260	235

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

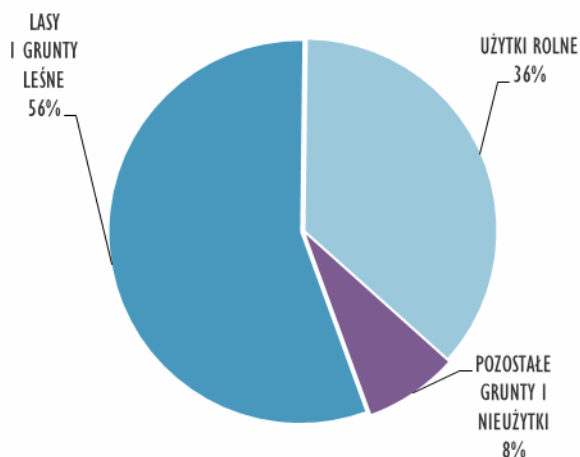
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły w 2011 roku 80,4% zarejestrowanych podmiotów. Najwięcej zarejestrowanych podmiotów należało do sekcji: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (20%), budownictwo (17%) przetwórstwo przemysłowe (16,2%) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (12,8%). Ponad połowa firm z terenu gminy (55,6%) prowadzi działalność usługową. Przemysł i budownictwo stanowią zaledwie 32,3%³.

Zdecydowana większość podmiotów prowadzących działalność w gminie Kołczygłowy to firmy jednoosobowe i zatrudniające do 5 pracowników. Największe podmioty to Zakłady przemysłu drzewnego w Kołczygłowach, Jezierzcu oraz Barnowie.

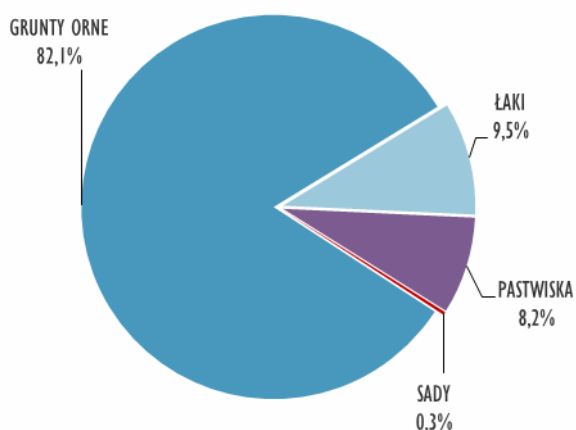
3.5. ROLNICTWO

Gmina Kołczygłowy jest gminą o charakterze rolniczo-leśnym. 36,4% jej powierzchni zajmują użytki rolne. Z pozoru wydaje się to niewiele, jednak trzeba pamiętać, że ponad 50% powierzchni gminy zajmują lasy i grunty leśne.

Rycina 3.4. Formy zagospodarowania gruntów w gminie Kołczygłowy (%)¹

Rycina 3.5. Formy rolniczego wykorzystania gruntów w gminie Kołczygłowy (%)²

Źródło: ¹ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl, ² Urząd Gminy Kołczygłowy

³ źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Wśród użytków rolnych największą część stanowią grunty orne, zajmują one 5 084 ha. Na poziomie około 10% kształtuje się powierzchnia łąk i pastwisk, zajmują one odpowiednio 587 ha i 506 ha (rycina 3.5.). Najmniejszy procent udziału mają sady, zaledwie 0,3% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Określone warunki przyrodniczo-gospodarcze oraz położenie geograficzno-ekonomiczne złożyło się na gminną gospodarkę składającą się głównie rolnictwa i leśnictwa. Warunki klimatyczne i glebowe sprawiają, że głównie uprawia się tu żyto, owies i ziemniaki.

3.6. GEOLOGIA I KOPALINY

W układzie fizyczno-geograficznym obszar gminy dzieli się na dwie jednostki mezostrukturalne: Wysoczyznę Polanowską na północy i w centrum oraz Pojezierze Bytowskie na południu. Umowna granica pomiędzy mezoregionami biegnie południowym obrzeżem rozległego kompleksu leśnego (rejon Łubna). Gmina Kołczygłowy położona jest w zasięgu Niecki Brzeżnej. Występują tutaj utwory paleozoiczne (poza dewońskimi i karbońskimi), permsko-mezozoiczne i kenozoiczne. Utwory kenozoiczne, trzeciorzędowe, czwartorzędowe budują powierzchnię gminy. Na przeważającej części gminy powierzchniowo lub na niewielkich głębokościach występują zróżnicowane pod względem genezy i budowy utwory czwartorzędowe. Powierzchnie morenowe tworzą głównie pochodzące z okresu zlodowacenia bałtyckiego gliny zwałowe o różnej miąższości. Gliny zwałowe stanowią kompleks utworów gliniastych z przewarstwieniami piaszczystymi o różnych granulacjach. W wyniku kilkakrotnego nasunięcia się w plejstocenie lądolodu i licznych oscylacji jego czoła urozmaicona erozyjnie powierzchnia podczwartorzędowa została przemodelowana i pokryta osadami. Miąższość pokrywy czwartorzędowej jest zróżnicowana i waha się od około 50 m do około 200 m. Decydującą rolę rzeźbotwórczą na obszarze Pojezierza Bytowskiego, w tym i obszaru gminy odegrało ostatnie zlodowacenie – zlodowacenie bałtyckie. Obszar gminy, ukształtowany przez najmłodsze stadia ostatniego zlodowacenia oraz późniejszą działalność wód polodowcowych charakteryzuje się występowaniem wielu zróżnicowanych, zarówno morfologicznie, jak i genetycznie form terenu. Najwyższy punkt terenu gminy, zlokalizowany w okolicach wsi Podgórze ma wysokość 237,70 m n.p.m. Najniżej położone obszary znajdują się w północno-wschodniej części gminy (około 110 m n.p.m.). Występujące w obrębie gminy wzgórza czołowomorenowe budują piaski, żwiry i głązy, a czasami głównie gliny zwałowe. W części północno-wschodniej zalegają utwory sandrowe. Są to piaski, piaski ze żwirem i żwiry wodnolodowcowe. Utwory te występują również w środkowo-wschodnim pasie granicznym gminy. Zarówno na wysoczyźnie morenowej, jak i na obszarach sandrowych występują liczne wytopiska powstałe w wyniku wytapiania się brył martwego lodu. Zagłębienia te najczęściej nie posiadają odpływu powierzchniowego. Występują w nich osady młodszej epoki czwartorzędu – holocenu i są to: torfy, muły organiczne, namuły i kreda jeziorna.

3.6.1. ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH

Na terenie gminy wstępują czwartorzędowe złoża kruszyw naturalnych, głównie piasku nadającego się do celów budowlanych oraz złoża torfu ściółkowego przeznaczonego się do celów rolniczych. Złoże Łubno pole A zostało z końcem 2009 roku skreślone z bilansu zasobów, eksploatacja tego złoża trwała do 2007 roku. Przeciętne wydobycie przed 2002 rokiem wynosiło 10-15 tys. ton na rok⁴. Złoże Łubno pole B-C-D jest nieeksploatowane, a jego zasoby oszacowane są na 65 tys. ton⁵. Na złożu Barnowiec III zaniechano eksploatacji po częściowym wydobyciu. Na terenie gminy wydana została koncesja na wydobycie piasków i żwirów ze złoża Barnowiec IV, zasoby tego złoża oceniane są na 216 tys. ton⁶. Na terenie odkrywki Witanowo II ustanowiono obszar i teren górniczy, a wydobycie torfu wynosi 12 tys. m³/rok. Zasoby tego złoża oceniane są na 422 tys. m³. W sąsiedztwie tego złoża znajduje się jeszcze jedno złożo torfu o zasobności 198 tys. m³ (Witanowo)⁷.

⁴ źródło: Urząd Gminy Kołczygłowy

⁵ źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny (stan na 31 grudnia 2011 r.)

⁶ źródło: jw.

⁷ źródło: jw.

Tabela 3.4. Charakterystyka złóż w gminie Kołczygłowy

NAZWA ZŁOŻA	TYP KOPALIN	KOPALINY WG NKZ	FORMA ZŁOŻA	STAN ZAGOSPODAROWANIA	POW. ZŁOŻA [ha]	MIAŻNOŚĆ ZŁOŻA [m]	
						MIN	MAX
Barnowiec III	kruszywo naturalne <i>podtyp: piasek, żwir</i>	złoża kruszyw naturalnych i materiałów pokrewnych	soczewkowa	złoże skreślone z bilansu zasobów	3,5	-	-
Barnowiec IV	kruszywo naturalne <i>podtyp: piasek, żwir</i>	złoża piasków budowlanych	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	1,44	5,50	12,20
Jezierze	kruszywo naturalne <i>podtyp: piasek</i>	złoża piasków budowlanych	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	1,98	11,30	13,00
Łubno pole A	kruszywo naturalne <i>podtyp: piasek, żwir</i>	-	pokładowa	złoże skreślone z bilansu zasobów	4,98	2,00	10,50
Łubno pole B-C-D	kruszywo naturalne <i>podtyp: piasek, żwir</i>	-	-	złoże rozpoznane szczegółowo	0,7	3,40	4,90
Witanowo	torfy <i>podtyp: torfy dla celów rolniczych</i>	złoża torfu	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	6,24	0,40	6,50
Witanowo II	torfy <i>podtyp: torfy dla celów rolniczych</i>	złoża torfu	pokładowa	złoże zagospodarowane	17,5	0,70	7,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie Systemu Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS

3.7. GLEBY

Na terenie gminy Kołczygłowy przeważają gleby typu bielcowego oraz gleby brunatne i płowe. Znaczna część uprawiany w gminie gruntów zalicza się do niskich klas bonitacyjnych (głównie III i IV klasa). Ok. 60% gruntów zalicza się do klasy IVb. Zasadniczo są to gleby zbliżone właściwościami do gleb klasy IVa, jednak są bardziej od nich wadliwe, albo zbyt suche, albo zbyt wilgotne. Uzyskiwane plony wahają się w szerokich granicach i uzależnione są przede wszystkim od warunków atmosferycznych. Do klasy IVb zalicza się takie same jednostki taksonomiczne gleb, jak do klasy IVa, ale charakteryzujące się znacznie gorszymi właściwościami, których przyczyną jest budowa profilu i mniej korzystne położenie fizjograficzne. Natomiast 30% gleb stanowi klasę V, czyli gleby orne słabe.

Na terenie gminy Kołczygłowy nie prowadzono badań zasobności gleb w składniki mineralne, oceny potrzeby wapnowania oraz zawartości metali ciężkich w ostatnich latach.

3.8. ZASOBY PRZYRODY

Celem ochrony przyrody jest utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów oraz zachowanie różnorodności biologicznej poprzez zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony. Głównym zadaniem jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody⁸.

⁸ źródło: Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880)

Przez gminę Kołczygłowy przebiega pojezierny północny korytarz ekologiczny oraz kilka lokalnych korytarzy ekologicznych zlokalizowanych wzdłuż rzek, cieków i form dolinnych przez tereny rolnicze stanowiące łączniki pomiędzy dużymi płatami lasów.

Cały obszar gminy to międzynarodowy obszar węzłowy pojezierze kaszubskie w ramach polskiej sieci ECONET. Choć sieć ECONET-POLSKA nie posiada umocowania prawnego, jest pewną wytyczną polityki przestrzennej. Zgodnie z definicją podaną przez Autorów koncepcji "Krajowa sieć ekologiczna ECONET-POLSKA jest wieloprzestrzennym systemem obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu."

3.8.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Obszar gminy Kołczygłowy jest pochodzenia polodowcowego i odznacza się wyjątkowymi walorami krajobrazowymi, wynikającymi ze zróżnicowanej rzeźby terenu z licznymi, unikatowymi jeziorami lobeliowymi i dolinami rzek, ze znakomicie zachowanymi obszarami leśnymi i łąkami z bogatą fauną i florą. Znajdują się tu liczne obszary zasługujące na ochronę specjalną. Największym spośród nich jest część Parku Krajobrazowego Dolina Słupi wraz z otuliną.

Gmina Kołczygłowy jest typową gminą rolniczo-leśną o szczególnych walorach ekologicznych. W celu ochrony cennych ekologicznie walorów przyrodniczych na terenie gminy stworzono różnego rodzaju formy jej ochrony.

3.8.1.1. Rezerwaty przyrody

Na terenie gminy Kołczygłowy ustanowiony został rezerwat przyrody Dolina Huczka (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2007 r., Nr 147, poz. 2782). Jest to rezerwat leśny o powierzchni 11,95 ha. Teren rezerwatu obejmuje głębokie rozcięcie erozyjne z płynącym w nim potokiem Huczek, dopływem rzeki Słupi. Na obszarze rezerwatu dominują fitocenozy: kwaśnej buczyny niżowej, żyznej buczyny pomorskiej, grądu pomorskiego. Na terenie rezerwatu występują liczne nisze źródłiskowe. Celem ochrony jest zachowanie cennych przyrodniczo biocenoz leśnych i źródłiskowych oraz związanych z nimi stanowisk ginących, rzadkich i chronionych gatunków lądowej i wodnej flory i fauny. Rezerwat objęty jest ochroną czynną oraz międzynarodową, występuje na terenie Natura 2000 Dolina Słupi (PLB 220002).

Wnioskuje się również o utworzenie rezerwatu przyrody Jeziora Godzieskie celem ochrony zachowania różnorodności fitocenoz, miejsca występowania gatunków roślin chronionych, rzadkich i ginących. Rezerwat obejmowałby swoim zasięgiem wodno-torfowiskowo-leśny kompleks z jeziorem lobeliowym Jezioro Godzierz. Jeziora lobeliowe są jedynym miejscem występowania reliktu borealno-atlantycznego - lobelii jeziornej (*Lobelia dortmana*), gatunku narażonego na wyginięcie (wg Czerwonej listy roślin i grzybów Polski 2006), objętego ścisłą ochroną gatunkową w Polsce.

3.8.1.2. Park Krajobrazowy Dolina Słupi⁹

Park Krajobrazowy Dolina Słupi został utworzony w 1981 roku na obszarze 7 gmin (Słupsk, Kobylnica, Dębica Kaszubska, Kołczygłowy, Borzytuchom, Bytów, Czarna Dąbrówka) i 2 powiatów (słupskiego i bytowskiego). Jego powierzchnia wynosi 37 040 ha, a wraz ze swoją otuliną 83 170 ha, obejmuje obszar środkowego biegu rzeki Słupi i jej zlewni od miejscowości Soszyca do drogi Krępa-Łosino.

Park Krajobrazowy Dolina Słupi jest parkiem typu dolinnego a jego teren został ukształtowany w okresie topnienia północnoatlantyckiego lądolodu, co przyczyniło się do bogactwa form krajobrazu i znacznego zróżnicowania wysokościowego terenu. Charakterystyczną cechą Parku jest jego lesistość, aż 72% powierzchni zajmują lasy. Najczęściej spotykanymi tu zbiorowiskami leśnymi są bór sosnowy świeży i mieszany, znacznie rzadziej bór bagienny, którego niewielkie płyty wykształciły się na torfowiskach wysokich

⁹ źródło: Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych, www.pomorskieparki.pl

w końcowej fazie ich zarastania. Lasy liściaste Parku reprezentowane są przez kilka typów zbiorowisk, z których największe powierzchnie zajmują buczyny niżowe: kwaśna i żyzna, dolinom rzecznych towarzyszą grądy oraz łągi i zarośla wierzbowe. Zachowane fragmenty w pełni wykształconych, ponad 100 letnich kwaśnych buczyn spotkać można na południe od Dębicy Kaszubskiej oraz na północ i zachód od Kołczygłowa.

Rycina 3.6. Teren Parku Krajobrazowego Dolina Słupi

Natomiast łągi olszowe, olszowo-jesionowe czy wierzbowe zajmują wybitnie żyzne siedliska. Jest to jedno z najbogatszych gatunkowo zbiorowisk roślinności.

Do bardzo interesujących formacji roślinnych należą torfowiska, a wśród nich szczególnie cenne fragmenty nawiązujące do torfowisk wysokich. Stosunkowo znaczną powierzchnię Parku zajmują torfowiska niskie. Wśród nich warto wymienić torfowiska soligeniczne powstające w miejscach, gdzie intensywnie wypływają wody podziemne. Szczególnym typem torfowisk niskich są wiszące torfowiska źródłiskowe. Powstają one na krawędzi dolin, gdzie woda gruntowa wypływa na powierzchnię w postaci źródła.

Ważnym elementem krajobrazu są jeziora o różnej wielkości, kształcie i pochodzeniu, na czele z największym jeziorem

Parku - Jeziorem Jasień (590 ha). Do najcenniejszych przyrodniczo należą jeziora lobeliowe z ich reliktową roślinnością oraz niewielkie, bezodpływowe jeziora dystroficzne.

Flora roślin naczyniowych Parku liczy 748 gatunków, wiele z nich to gatunki chronione, zagrożone i ginące. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie 41 gatunków ssaków. Obszar Parku z jeziorami, licznymi strumieniami i rzekami stanowi dogodne środowisko życia dla wielu gatunków ryb, w tym cennych ryb wędrownych: łososi i troci. Wśród podmokłych terenów znakomite warunki rozwoju znalazło 10 gatunków płazów. Na terenie Parku spotkać można również 4 gatunki gadów. Bogato przedstawia się ornitofauna. Na szczególną uwagę zasługuje gniazdowanie gągoła (*Bucephala clangula*), błotniaka zbożowego (*Circus cyaneus*), kani rdzawej (*Milvus milvus*), bielika (*Haliaeetus albicilla*), orlika krzykliwego (*Aquila pomarina*) i puchacza (*Bubo bubo*) - ptaków zagrożonych i wpisanych do Polskiej czerwonej księgi zwierząt. Ze względu na różnorodność i bogactwo awifauny cały obszar Parku został uznany za jedną z 118 ostoi ptaków w Polsce.

W 2004 cały obszar Parku włączony został do sieci Natura 2000 jako obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Słupi (PLB 220002).

Na terenie gminy Kołczygłowy park obejmuje północno-wschodnią część gminy o powierzchni 7 460 ha. Stanowi to 43,9% ogólnej powierzchni gminy, a zarazem 20,1% całkowitej powierzchni parku. Park Krajobrazowy posiada otulinę, która obejmuje m. in. centralną i południowo-wschodnią część gminy Kołczygłowy o powierzchni 5 614 ha, tj. 33% jej ogólnej powierzchni¹⁰.

3.8.1.3. Obszary Natura 2000

Na teren gminy Kołczygłowy zachodzą dwa obszary Natura 2000. Są to jeden obszary specjalnej ochrony ptaków oraz jeden specjalny obszar ochrony siedlisk - Dolina Rzeki Słupi.

¹⁰ źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015

Tabela 3.5. Obszary Natura 2000 na terenie gminy Kołczygłowy

L.P.	KOD	NAZWA	TYP OBSZARU CHRONIONEGO	POWIERZCHNIA [ha]
1.	PLB 220002	Dolina Słupi	OSO ¹	37 471,8
3.	PLH 220062	Ostoja Masłowiczki ³	SOO ²	1 680,0
4.	-	Dolina Rzeki Słupi ³	SOO ²	-

¹ obszar specjalnej ochrony ptaków, ² specjalne obszary ochrony siedlisk, ³ obszar projektowany

Źródło: natura2000.org.pl

Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Słupi obejmuje dorzecze środkowego odcinka rzeki Słupi oraz jej dopływów: Bytowej, Jutrzenki i Skotawy. Charakteryzuje się on urozmaiconym krajobrazem polodowcowym z typowymi formami: jeziorami rynnowymi i wytopiskowymi, równinami sandrowymi oraz wzgórzami moren czołowych. Wśród licznych jezior część stanowi oligotroficzne jeziora lobeliowe. Największymi jeziorami są: Jasień, Skotowskie i Głębokie. Lasy, w wieku 40-100 lat, to głównie lasy iglaste z sosną oraz mieszane i liściaste lasy z bukiem i dębem. W dolinach strumieni występują łągi olszowo-jesionowe. Krajobraz ostoi jest zróżnicowany, z licznie występującymi wąwozami i wzgórzami, osiągającymi wysokość do 160 m n.p.m. Występują co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: kania ruda (*Milvus milvus*), lelek (*Caprimulgus europaeus*), rybołów (*Pandion haliaetus*), brodziec piskliwy (*Actitis hypoleucos*), gągoł (*Bucephala clangula*), nurogęs (*Mergus merganser*); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują w znaczących ilościach: bocian biały (*Ciconia ciconia*), bocian czarny (*Ciconia nigra*), żuraw (*Grus grus*), samotnik (*Tringa ochropus*), lerka (*Lullula arborea*) i gąsiorek (*Lanius collurio*). Wiele cennych, dobrze zachowanych typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej tworzy swoistą mozaikę. Szczególnie cenne są różnego typu torfowiska i lasy łęgowe. Jest to obszar występowania 6 gatunków zwierząt z Załącznika II, w tym wydry (*Lutra lutra*)¹¹. Na terenie gminy obszar ten zajmuje powierzchnię 7 606,4 ha, co stanowi 20,3% powierzchni całego obszaru Natura 2000 Dolina Słupi.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Ostoja Masłowiczki obejmuje fragment morenowego krajobrazu Pojezierza Bytowskiego. Tworzy go mozaika leśnych zbiorowisk zastępczych, buczyn, grądów, brzezin bagiennych, borów bagiennych, torfowisk przejściowych i jezior eutroficznych lub dystroficznych. Teren ten jest słabo zasiedlony, miejscami trudno dostępny. Jezioro Naleton, znajdujące się we wschodniej części obszaru, było dawniej uznawane za źródła Wieprzy. Pól enklawę wcinającą się we wschodnią część obszaru tworzy wieś Masłowiczki, mająca charakter rozległych terenów polno-łąkowych z bardzo rozproszoną zabudową. Z Masłowiczek nad jezioro Krumer poprowadzono przez obszar ścieżkę turystyczno-przyrodniczą "Zbójecki Szlak". Obszar Natura 2000 Ostoja Masłowiczki obejmuje fragment „bytowskiego skupienia torfowisk kotłowych” stanowiący krajobraz morenowy z bardzo licznymi zagłębieniami wytopiskowymi wypełnionymi torfowiskami lub brzezinami bagiennymi. Unikatowa mozaika brzezin bagiennych i lasów (głównie buczyn) na gruncie mineralnym jest przedmiotem ochrony obszaru¹².

W fazie projektu jest Specjalnym Obszarze Ochrony Siedlisk Dolina Rzeki Słupi. Na planowanym terenie występują cenne przyrodniczo siedliska z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej: jeziora lobeliowe (Jez. Godzierz w gminie Kołczygłowy), twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic, starorzecza i inne naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, naturalne zbiorniki dystroficzne, rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników, ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe, ziołorośla nadrzeczne, łąki świeże użytkowane ekstensywnie, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą,

¹¹ Źródło: Standardowy Formularz Danych obszar Natura 2000 Dolina Słupi (PLB 220002)

¹² Źródło: Standardowy Formularz Danych obszar Natura 2000 Ostoja Masłowiczki (PLH 220062)

torfowiska wysokie zdegradowane zdolne do regeneracji, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, obniżenia na podłożu torfowym, torfowiska zasadowe, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, grąd subatlantycki, grądy zboczowe, dąbrowy acydofilne, bory i lasy bagienne, lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe. Jest to również obszar występowania następujących gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: bóbr (*Castor fiber*), wydra (*Lutra lutra*), traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), kumak nizinny (*Bombina bombina*), głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*), minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*), minóg rzeczny (*Lampetra fluviatilis*), różanka (*Rhodeus sericeus*), skójką gruboskorupowa (*Unio crassus*), poczwarówka zwężona (*Vertigo angustior*), trzepla zielona (*Ophiogomphus cecilia*), zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*), czerwoczyk nieparek (*Lycaena dispar*)¹³.

Bioróżnorodność północnej, północno-wschodniej, wschodniej oraz południowej części gminy Kołczygłowy jest bardzo duża, czego wyrazem są zatwierdzone i projektowane Obszary Natura 2000. Zdecydowanie mniejsza bioróżnorodność dotyczy centralnej części gminy oraz terenów zabudowanych i części terenów rolniczych.

3.8.1.4. Pomniki przyrody

Na terenie gminy Kołczygłowy ustanowiono 32 pomniki przyrody (tabela 3.6.) mających na celu chronić pojedyncze drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, a także zabytkowe aleje drzew z terenu gminy. Wnioskuje się o utworzenie kolejnych 23 pomników przyrody dla 11 pojedynczych drzew oraz 12 grup drzew.

Tabela 3.6. Pomniki Przyrody na terenie gminy Kołczygłowy

L.P.	OBIEKT PODDANY OCHRONIE	GATUNEK	OBWÓD NA WYSOKOŚCI 130 M [cm]	WYSOKOŚĆ [m]	MIEJSCOWOŚĆ	LOKALIZACJA
1.	grupa drzew - 13 szt.	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	340,335,330	23-37	Kołczygłowy	obrub Leśny Dwór o.381a park
2.	drzewo	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	550	21	Kołczygłowy	obrub Leśny Dwór o.381a park
3.	grupa drzew - 2 szt.	sosna zwyczajna (<i>Pinus sylvestris</i>)	145	25	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.343h
		dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	150	15		
4.	drzewo	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	300	23	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.379g
5.	drzewo	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	300	25	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.379g
6.	drzewo	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	380	28	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.379g
7.	drzewo	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	470	28	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.379g
8.	drzewo	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	445	23	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.379g
9.	drzewo	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	340	27	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.379g
10.	drzewo	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	560	30	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.379g
11.	drzewo	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	530	30	L. Barnowo	obrub Leśny Dwór o.379g

¹³ źródło: Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kołczygłowy, 2011

12.	drzewo	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	440	20	L. Barnowo	obręb Leśny Dwór o.379g
13.	drzewo	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	520	22	L. Barnowo	obręb Leśny Dwór o.379g
14.	drzewo	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	420	22	L. Barnowo	obręb Leśny Dwór o.379g
15.	drzewo	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	405	23	L. Barnowo	obręb Leśny Dwór o.379g
16.	grupa drzew - 3 szt.	2x dąb szypułkowy (Quercus robur) buk zwyczajny (Fagus sylvatica) - zrosnięte	530	29	L. Barnowo	obręb Leśny Dwór o.379g
17.	drzewo	lipa drobnolistna (Tilia cordata)	540	26	L. Gałąźnia Mała	obręb Bytów o.150b
18.	drzewo	dąb szypułkowy (Quercus robur)	480	28	L. Gałąźnia Mała	obręb Bytów o.125h
19.	drzewo	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	360	30	L. Gałąźnia Mała	obręb Bytów o.32h
20.	drzewo	lipa drobnolistna (Tilia cordata)	330	26	L. Gałąźnia Mała	obręb Bytów o.49i
21.	drzewo	dąb szypułkowy (Quercus robur)	460	28	L. Gałąźnia Mała	obręb Bytów o.51j
22.	drzewo	dąb szypułkowy (Quercus robur)	415	26	L. Gałąźnia Mała	obręb Bytów o.126k
23.	grupa drzew - 2 szt.	lipa drobnolistna (Tilia cordata)	470,375	28,30	L. Gałąźnia Mała	obręb Bytów o.126g
24.	grupa drzew - 2 szt.	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	310,190	27,27	L. Wierszyno	obręb Leśny Dwór o.263w
25.	grupa drzew - 2 szt.	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	400,295	32,32	L. Wierszyno	obręb Leśny Dwór o.263i
26.	drzewo	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	306	22	L. Wierszyno	obręb Leśny Dwór o.236f
27.	głaz	-	900	1,4	Łubno	obręb Wiatrołom o.249a Nadleśnictwo Trzebielino
28.	głaz	-	760	1,7	Łubno L. Barkocin	obręb Wiatrołom o.249d Nadleśnictwo Trzebielino
29.	grupa drzew - 4 szt.	dąb szypułkowy (Quercus robur)	460,405,235,455	27,27,28,30	Podwilczyn	obręb Leśny Dwór o.206k
30.	drzewo	buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	380	28	Wierszyno	obręb Leśny Dwór o.263d
31.	grupa drzew - 2 szt.	dąb szypułkowy (Quercus robur)	430,410	22,26	Wierszyno	obręb Leśny Dwór o.263m
32.	drzewo	dąb szypułkowy (Quercus robur)	480	25	Wierszyno	obręb Leśny Dwór o.264g

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015

3.8.1.5. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy nie występują żadne użytki ekologiczne. Wnioskuję się natomiast o otwarcie czterech następujących użytków:

- torfowisko z dwoma małymi zbiornikami wodnymi przy granicy z gminą Borzytuchom (na północny zachód od miejscowości Grabówko) - miejsce ważne dla fauny, godowisko grzebiuszki ziemnej (*Pelobates fuscus*);
- jezioro śródleśne ok. 1 km na południe od wsi Świelubie - jezioro z nasuwającym się płem mszarnym¹⁴ otoczone torfowiskiem wysokim, obszar występowania bardzo licznej grupy gatunków roślin ginących;
- jezioro śródleśne ok. 1,5 km na północny wschód od wsi Górki - jezioro i torfowisko wysokie, obszar ważny dla fauny;
- śródleśne torfowisko wysokie ok. 2,5 km na północny zachód od wsi Wierszyno - obszar występowania chronionych, rzadkich i ginących gatunków roślin.

3.8.2. LASY

Istotną funkcję w ochronie bioróżnorodności pełnią lasy, będące siedliskiem życia największej liczby gatunków roślin i zwierząt. Lasy zajmują 9272,7 ha powierzchni gminy.

Tabela 3.7. Powierzchnia lasów na terenie gminy Kołczygłowy według formy własności w roku 2011

	LASY SKARBU PAŃSTWA	LASY GMINNE	LASY PRYWATNE	LASY OGÓŁEM
Powierzchnia [ha]	9 054,8	5,0	212,9	9 272,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Lasy na terenie gminy w większości zajmują gleby niezbyt żyzne i charakteryzują się przewagą siedlisk boru mieszanego świeżego i boru świeżego. Ich rozmieszczenie nie jest równomierne, tworząc zwarte kompleksy w północno-wschodniej, północnej oraz środkowej części gminy. Środkowo-zachodnia część gminy jest obszarem prawie bezleśnym, natomiast w części południowej kompleksy leśne są niewielkie powierzchniowo i w większości tworzą izolowane wyspy.

Wskaźnik lesistości to wyrażony w procentach stosunek powierzchni porośniętej lasami do powierzchni całkowitej danego obszaru¹⁵. Województwo pomorskie należy do najbardziej zalesionych województw w kraju, zajmując 3 lokatę (lesistość województwa w 2011 roku wynosiła 36,2% a lesistość kraju 29,2%). Aktualnie wskaźnik ten dla gminy Kołczygłowy wynosi 54,5%. Pod tym względem gmina pałuje się na trzecim miejscu w powiecie *ex aequo* z gminą Czarna Dąbrówka¹⁶.

3.8.3. TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ

Na terenie Gminy Kołczygłowy znajdują się parki będące w rejestrze zabytków oraz objęte ewidencją konserwatora zabytków, są to:

- park dworski w miejscowości Barnowiec (ewidencja);
- zespół dworsko-parkowy z XVIII/XIX wieku w miejscowości Barnowo (rejestr);
- park dworski z XVIII/XIX wieku w miejscowości Barnowo (rejestr);
- park w miejscowości Barkocin (ewidencja);
- park w miejscowości Darżkowo (ewidencja);
- park w miejscowości Gałąźnia Wielka (ewidencja);
- park XVIII wieku, pocz. XX wieku w miejscowości Gałąźnia Mała (rejestr);

¹⁴ kożuch roślin torfowiskowych występujący na wodzie w formie zarastającego brzegu lub rodzaj pływającej wyspy, powstałej w wyniku odrywania się mszarów torfowcowych porastających brzegi jeziora.

¹⁵ Źródło: Krajowy Program Zwiększania Lesistości, Warszawa 2003

¹⁶ Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

- park z XIX wieku w miejscowości Kołczygłówni (ewidencja);
- park w miejscowości Łobzowo (ewidencja);
- zespół pałacowo-parkowy k. XIX wieku - pocz. XX wieku w miejscowości Łubno (ewidencja);
- park dworski w miejscowości Łubno (ewidencja);
- park z I poł. XIX wieku w miejscowości Radusz (ewidencja);
- park w miejscowości Wierszyno (ewidencja).

3.9. WODY

3.9.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Przeważająca część obszaru gminy Kołczygłówni (północ i północny wschód) znajduje się w zlewni rzeki Słupi. Pozostała, południowa część obszaru gminy należy do zlewni rzeki Wieprzy. Teren gminy odwadnia również rzeka Brodek lewobrzeżny dopływ Słupi mający swój początek na południe od wsi Kołczygłówni oraz znacznie większa rzeka Kamienica płynąca wzdłuż wschodniej granicy gminy. Inną rzeką odwadniającą jest rzeka Pokrzywna, prawobrzeżny dopływ Wieprzy, mająca swój początek w południowej części gminy w okolicach Witanowa i płynąca tylko w części przez obszar Gminy.

Na terenie gminy Kołczygłówni przeważającą większość stanowią jeziora lobeliowe o niewielkiej powierzchni, przy których występują obszary podmokłe, bagienne i torfowiskowe. Jednym z największych jezior jest jezioro Graniczne oraz jezioro Konradowo, które jest sztucznym zbiornikiem zaporowym, służącym energetyce, utworzonym na rzece Słupi.

Tabela 3.8. Jeziora znajdujące się na terenie gminy Kołczygłówni

L.P.	NAZWA JEZIORA	POWIERZCHNIA [ha]	MAKSYMALNA GŁĘBOKOŚĆ [m]	PRZYPŁYWOWE
1.	Graniczne	19	10,0	tak
2.	Godzierz	11,2	-	-
3.	Czarne	18	-	-
4.	Konradowo*	104	-	tak

* - sztuczny zbiornik zaporowy

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłówni na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015

W 2010 i 2009 roku na terenie gminy Kołczygłówni we wsi Gałąźnia Mała został zlokalizowany punkt pomiarowy jakości wód powierzchniowych na rzece Słupia (tabela 3.9. oraz 3.10.). Jakość wód rzek przepływających przez teren gminy w większości zaliczana jest do II klasy czystości.

Tabela 3.9. Ocena jakości wód rzecznych w gminie Kołczygłówni w roku 2010

RZKA	NAZWA STANOWISKA	OCENA ELEMENTÓW FIZYKO-CHEMICZNYCH	OCENA SUBSTANCJI SZCZEGÓLNIE SZKODLIWYCH	OCENA ELEMENTÓW BIOLOGICZNYCH	OCENA STANU EKOLOGICZNEGO / POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO	OCENA STANU CHEMICZNEGO
Słupia	Gałąźnia Mała	stan dobry	stan dobry	-	-	-

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego w 2010 roku, WIOŚ Gdańsk

Tabela 3.10. Ocena jakości wód rzecznych w gminie Kołczygłowy w roku 2009

RZKA	NAZWA STANOWISKA	OCENA ELEMENTÓW FIZYKO-CHEMICZNYCH	OCENA SUBSTANCJI SZCZEGÓLNIE SZKODLIWYCH	OCENA ELEMENTÓW BIOLOGICZNYCH	OCENA STANU EKOLOGICZNEGO / POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO	OCENA STANU CHEMICZNEGO
Słupia	Gałąźnia Mała	stan dobry	-	stan bardzo dobry	stan dobry	-

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego w 2009 roku, WIOŚ Gdańsk

Na terenie gminy nie ma kąpielisk, więc badania jakości stanu wód powierzchniowych stojących nie jest prowadzony.

Tereny zalewowe istnieją jedynie w obrębie koryta rzeki Słupi. Najbardziej narażone na zalanie bądź podtopienia są budynki mieszkalne usytuowane w bliskiej odległości koryta rzeki Słupi tj. w miejscowości Gałąźnia Mała.

3.9.2. WODY PODZIEMNE

Wody gruntowe występują na obszarze gminy Kołczygłowy najpłycej w obrębie dolin rzecznych i zagłębień terenowych. Ich poziom ulega znacznym wahaniom. Na pozostałym obszarze wody gruntowe zalegają głębiej, poniżej 3 m, a w strefach krawędziowych mogą dochodzić nawet do kilkudziesięciu metrów.

Na terenie gminy licznie występujące poziomy wodonośne związane są przeważnie z utworami czwartorzędowymi. Wody trzeciorzędowego piętra wodonośnego zalegają niżej, wśród piasków dolnomioceńskich i występują pod ciśnieniem subartezyjskim, artezyjskim.

Północno-wschodni teren gminy jest obszarem zasobnym w wody powierzchniowe wykorzystywanych do celów hydrotechnicznych oraz wody podziemne. Wydzielono tu część głównego zbiornika wód podziemnych tzw. Zbiornik Bytowski (GZWP 117). Zbiornik położony jest w górnej części rzeki Słupi, w strefie moren czołowych zlodowacenia północno-polskiego, fazy pomorskiej. Powierzchnia zbiornika wynosi 524 km², z czego około 94% znajduje się na terenie byłego województwa słupskiego. Zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 150 tysięcy m³/d. Warunki hydrogeologiczne są słabo rozpoznane. Warstwy wodonośne piasków wśród glinowych mają miąższość 15-20m i występują na głębokości 10-70 m. Odpływ podziemny skierowany jest od wododziału w kierunku zachodnim, podobnie jak odpływ wód powierzchniowych. Obszary ochronne zbiornika wykraczają poza jego granice.

3.10. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

3.10.1. KLIMAT

Kołczygłowy wg klasyfikacji Romera znajduje się w strefie klimatu bałtyckiego w pomorskim regionie klimatycznym. Za sprawą bliskości Morza Bałtyckiego, ma charakter zbliżony do morskiego. Najbardziej znamienne cechy tego klimatu to duża zmienność stanów pogody i termiczne złagodzenie pór roku, przejawiające się łagodnymi zimami i chłodniejszymi niż w innych częściach Polski latami. Średnie roczne temperatury wynoszą 6-7°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, natomiast najzimniejszym luty. Temperatury w lipcu są o 1-2 stopnie niższe niż w środkowej części kraju. Zimy są dłuższe i bardziej mroźne w porównaniu z pozostałą częścią województwa Sumy opadów rocznych wahają się od 650-750 mm rocznie. Przeważają wiatry z kierunków zachodnich, szczególnie w zimie, jesieni i latem. Rzadko występują wiatry północne i północno-wschodnie. Okres wegetacyjny jest tu skrócony do około 180 dni (w porównaniu do ok. 215 dni w środkowej Polsce).

Okolice wsi Barnowiec leżą na obszarze, na którym znajdują się korzystne warunki dla lokalizacji energetyki wiatrowej (energia użyteczna wiatru na wysokości 30 m n. p. gr. w klasie szorstkości 0-1 kształtuje się w przedziale 1000 – 1250 kWh/m²/rok)¹⁷.

3.10.2. ZAOPATRZENIE W GAZ I CIEPŁO

Źródłem zanieczyszczeń powietrza w gminie Kołczygłowy jest emisja toksycznych substancji z lokalnych kotłowni i pieców węglowych używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych. Takie lokalne systemy grzewcze i piece domowe nie posiadają urządzeń ochrony powietrza atmosferycznego. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową wynikającą z sezonu grzewczego. Spala się w nich różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które są źródłem emisji dioksyn, gdyż proces spalania jest niepełny i zachodzi w stosunkowo niskich temperaturach. Zanieczyszczenia z tego rodzaju źródła zawierają znaczne ilości popiołu (ok. 20%), siarki (1-2%) oraz azotu (1%). Potencjalne źródło zanieczyszczeń stanowią również obiekty użyteczności publicznej oraz zakłady produkcyjne wyposażone w kotłownie węglowe.

Zaopatrzenie gminy w ciepło rozwiązane jest poprzez lokalne kotłownie dla potrzeb budynków użyteczności publicznej i usługowej oraz kotłownie i paleniska indywidualne w budynkach jednorodzinnych, gdzie źródłami ciepła jest opał stały głównie drewno oraz węgiel kamienny lub miał.

Gmina Kołczygłowy nie jest wyposażona w sieć gazową. Dla mieszkańców gminy jedynym źródłem gazu są butle gazowe (propan-butan), z których korzysta około 90% mieszkańców.

Przez gminę przebiega jednak gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300/250 relacji Bytów - Słupsk. Mieszkańcy nie mogą jednak korzystać z gazu z sieci ponieważ brakuje na terenie gminy stacji redukcyjnej I stopnia, która mogłaby obsługiwać gazociągi średniego ciśnienia.

3.10.3. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA

Podstawowym czynnikiem kształtującym jakość powietrza atmosferycznego jest presja (emisja) wywołana działalnością człowieka. Ze względu na źródło możemy je podzielić na emisje:

- ze źródeł punktowych - zorganizowaną emisję powstającą podczas wytwarzania energii i w procesach technologicznych,
- ze źródeł liniowych - emisję z ciągów komunikacji samochodowej, kolejowej czy rzecznej,
- ze źródeł powierzchniowych - indywidualnych systemów grzewczych, dużych odkrytych zbiorników, pożarów wielkoobszarowych,
- ze źródeł rolniczych - upraw i hodowli zwierząt,
- emisję niezorganizowaną - powstającą w wyniku pojedynczych pożarów, prac budowlanych i remontowych, nakładania powierzchni kryjących, przypadkowych wycieków itp.

O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Całe województwo pomorskie, w tym i gmina Kołczygłowy, objęte jest monitoringiem powietrza prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku. Gmina Kołczygłowy podlega pod strefę pomorską.

Całą strefę pomorską, do której należy gmina Kołczygłowy, dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla i poziomu pyłu zawieszonego PM_{2,5} zaliczono do klasy A. Do klasy C zaliczono strefę ze względu na poziom pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu. Przypisanie całej strefie pomorskiej klasy C dla pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu nie oznacza, że przekroczenia występują na całym obszarze. Oznacza to, że na obszarze strefy są miejsca wymagające podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza.

¹⁷ Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Sporządzona na Potrzeby Projektu Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla Farmy Elektrowni Wiatrowych Zlokalizowanej na części Obrębu Barnowo, części Obrębu Barnowiec i części Obrębu Kołczygłówki w gminie Kołczygłowy

Strefa pomorska, na obszarze, której znajduje się gmina Kołczygłowy, w ocenie za rok 2011 otrzymała klasę D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku to ograniczenie emisji lotnych związków organicznych jako prekursorów ozonu, które to działania powinny być ujęte w wojewódzkich programach ochrony środowiska.

Tabela 3.11. Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2011 r. dla strefy pomorskiej

STREFA	KLASY DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ W OBSZARZE STREFY											
	SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	B/a/P (PM10)	O ₃
STREFA POMORSKA	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A (D2)

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza dla województwa pomorskiego za 2011 rok, WIOŚ Gdańsk

Na terenie wsi Kołczygłowy zlokalizowana jest pasywna stacja pomiarowa monitorująca stężenie dwutlenku azotu i benzenu w atmosferze.

W oparciu o kryteria określone dla ochrony roślin przeprowadzono ocenę stanu powietrza dla ozonu, dwutlenku siarki i tlenków azotu (tabela 3.12.). Dla dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz poziomu docelowego ozonu strefa otrzymała klasę A, oznacza to, że nie zanotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego. Klasa D2 dla ozonu świadczy o przekroczeniu poziomu celu długoterminowego wyrażonego jako AOT40. Norma dla poziomu długoterminowego norma wynosi $AOT40 \leq 6\ 000\ \mu\text{g}/\text{m}^3\cdot\text{h}$ (średnio dla ostatnich 5 lat).

Tabela 3.12. Wyniki klasyfikacji jakości powietrza dla strefy pod kątem ochrony roślin w 2011 r.

STREFA	SYMBOL KLASY WYNIKOWEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ DLA OBSZARU CAŁEJ STREFY			
	SO ₂	NO _x	O ₃ (dc)	O ₃ (dt)
STREFA POMORSKA	A	A	A	D2

Objaśnienia: dc - poziom docelowy, dt - poziom długoterminowy

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza dla województwa pomorskiego za 2011 rok, WIOŚ Gdańsk

3.11. HAŁAS

Hałas określa się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziaływujące za pośrednictwem powietrza na organizm ludzki (w tym na organ słuchu i inne zmysły jak i inne elementy organizmu człowieka).

Hałas uważany jest za jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. W związku z rozwojem komunikacji, uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stanowi on dużą uciążliwość dla człowieka. Może powodować częściową lub całkowitą utratę słuchu. Ponadto bywa przyczyną nadciśnienia, zaburzeń nerwowych, zaburzeń w układzie kostno-naczyniowy, wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek.

Ze względu na środowisko oraz źródło generujące, hałas dzielimy na:

- komunikacyjny - generowany jest przez ruch drogowy, kolejowy i lotniczy;
- przemysłowy - generowany jest przez zakłady przemysłowe lub poszczególne maszyny i urządzenia zlokalizowane na ich terenie;
- komunalny - generowany jest:
 - wewnątrz budynków mieszkalnych przez węzły ciepłownicze, kotłownie, stacje transformatorowe, instalacje wodno-kanalizacyjne, windy, dźwigi, zsypy śmieci;
 - przez źródła znajdujące się w środowisku zewnętrznym: sklepy, restauracje, dyskoteki, sygnały instalacji alarmowych, handlowych punktów obwoźnych oraz sygnały dźwiękowe pojazdów uprzywilejowanych itd.

3.11.1. HAŁAS PRZEMYSŁOWY

Uciążliwość hałasu przemysłowego zależy od ilości źródeł powstawania, czasu pracy tych urządzeń/zakładów, stopnia wytłumienia oraz wartości normatywnej dopuszczalnego poziomu hałasu na danym terenie. Na hałas przemysłowy składają się wszelkie źródła dźwięku znajdujące się na terenie zakładu. Rozróżniamy:

- hałas punktowy - źródła hałasu znajdują się na zewnątrz budynków, są to np. wentylatory, sprężarki i inne urządzenia umieszczone na otwartej przestrzeni;
- hałas wtórny - źródła hałasu znajdują się wewnątrz budynków (np. produkcyjnych), gdzie hałas emitowany przez maszyny i urządzenia dostaje się do środowiska przez ściany, strop, drzwi i okna;
- hałas dodatkowy - źródła hałasu znajdują się na zewnątrz budynków i są spowodowane przez obsługę transportową zakładów (transport kołowy) oraz prace dorywcze wykonywane poza budynkami zakładów (np. remonty).

Na terenie gminy funkcjonują firmy, warsztaty, podmioty gospodarcze, jednostki handlu detalicznego, osoby fizyczne, których działalność kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących. Jednostkami mogącymi szczególnie zakłócać klimat akustyczny w gminie Kołczygłowy są zakłady przemysłu drzewnego ulokowane w Kołczygłowach, Barnowie i Jezierzcu.

3.11.2. HAŁAS KOMUNIKACYJNY

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach niebędących drogami kolejowymi w tym po torach tramwajowych. Jest to hałas typu liniowego. Stały wzrost ilości pojazdów oraz natężenia ruchu komunikacyjnego spowodował, że zagrożenie hałasem komunikacyjnym jest dużo większe niż hałasem przemysłowym.

Przez gminę Kołczygłowy przebiega odcinek drogi o zasięgu wojewódzkim nr 209. Na terenie miasta zlokalizowano dwa punkty pomiarowe natężenia ruchu (tabela 3.13.). Niestety nie ma danych dotyczących natężenia ruchu na drogach powiatowych oraz gminnych. Należy jednak spodziewać się, że będzie on mniejszy niż na drodze wojewódzkiej.

Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowej może przekraczać dopuszczalną wartość 50dB w odległości do około 80m od osi torów. Lokalnie mogą wystąpić niekorzystne zmiany ze względu na stan infrastruktury (torowiska), prędkości przejazdu, rodzaju taboru kolejowego, stanu taboru kolejowego, położenia torowiska (nasyp, wawóz, teren płaski).

W związku z restrukturyzacją PKP i ograniczeniem ilości przejazdów oraz likwidacją niektórych połączeń widoczne jest ograniczenie emisji hałasu pochodzącego z infrastruktury kolejowej.

Tabela 3.13. Średni dobowy ruch na drogach wojewódzkich na terenie gminy Kołczygłowy

NR DROGI	NR PUNKTU POMIAROWEGO	DŁUGOŚĆ [km]	NAZWA ODCINKA	SDR 2010	RODZAJOWA STRUKTURA RUCHU POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH (2010 R.)						
					MOTOCYKLE	SAMOCHODY OSOBOWE, MIKROBUSY	LEKKIE SAMOCHODY CIĘŻAROWE (DOSTAWCZE)	SAMOCHODY CIĘŻAROWE		AUTOBUSY	CIAGNIKI ROLNICZE
								BEZ PRZYCZEPY	Z PRZYCZEPĄ		
209	22103	9,6	Suchorze - Kołczygłowy	2346	16	1872	218	66	134	35	5
209	22104	20,7	Kołczygłowy - Bytów (sk. z DK20)	3327	20	2581	333	140	206	40	7

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Generalny pomiar ruchu w 2010 r.

3.12. ODZIAŁYWANIA PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH

Źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego mającego negatywny wpływ na środowisko są linie przesyłowe energii elektrycznej, stacje elektroenergetyczne, stacje radiowe i telewizyjne, stacje telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, niektóre urządzenia przemysłowe. Stacje i linie elektroenergetyczne mogą być także źródłem hałasu uciążliwego dla otoczenia.

Stacje telefonii komórkowej są obecnie najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowych pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania. Ze względu na powszechność używania przez mieszkańców telefonów komórkowych, ważnym zagadnieniem jest zapewnienie prawidłowych parametrów ich funkcjonowania (wyeliminowanie problemów z „zasięgiem” poszczególnych sieci). Należy zwrócić uwagę na taką lokalizację infrastruktury telekomunikacyjnej (przede wszystkim stacji bazowych), by minimalizować jej wpływ na estetykę i harmonię krajobrazu. Liczbę stacji bazowych należy ograniczać do absolutnego minimum niezbędnego dla zachowania prawidłowych parametrów, a urządzenia różnych operatorów powinny być lokowane na tych samych masztach. Na terenie gminy znajdują się 4 maszty telefonii komórkowej. Dwa z nich usytuowane są w miejscowości Kołczygłowy, po jednej w Witanowie i Podgórzu.

Na terenie gminy Kołczygłowy zlokalizowanych jest 62 stacje transformatorowe 15/0,4 kV, łączna moc zainstalowanych transformatorów w stacjach to 5 433 kVA.

Przez teren gminy przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV łącząca główne punkty zasilające (GZP): Bytów-Gałąźnia Mała (na terenie gminy)-Dębica Kaszubska. Dodatkowo w miejscowości Gałąźnia Mała zlokalizowana jest wieża sieci radiowego dostępu abonenckiego (SRDA).

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje WIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. nr 221, poz. 1645). Na terenie gminy nie prowadzono takich badań.

3.13. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Sieć wodociągowa w gminie Kołczygłowy jest dobrze rozwinięta. Z sieci wodociągowej korzystało w 2010 roku 94,1% mieszkańców¹⁸. Natomiast długość sieci wodociągowej w 2011 r. wynosiła 82,27 kilometrów¹⁹. Szczegółowe dane prezentuje tabela 3.14. Na niewielkich terenach nieobjętych siecią wodociągowa ludność prawdopodobnie zaopatruje się w wodę z własnych ujęć, tj. studni kopanych. Miejscowości zwodociągowane to: Kołczygłowy, Kołczygłówki, Jezierze, Darżkowo, Radusz, Barnowo, Barnowiec, Wierszyno, Gałąźnia Wielka, Gałąźnia Mała, Łubno, Barkocin, Miłobądz, Witanowo, Łobzowo, Podgórze, Przyborze oraz Wądoł.

¹⁸ Źródło: Urząd Gminy Kołczygłowy

¹⁹ Źródło: jw.

Tabela 3.14. Infrastruktura techniczna w gminie Kołczygłowy latach 2009-2011 - sieć wodociągowa

PARAMETR	JEDNOSTKA	2009	2010	2011
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	77,8	80,4	83,2
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	840	841	852*
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	119,0	120,8	114,5
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4 075	3 985	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl, * - Urząd Gminy Kołczygłowy

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców gminy odbywa się w oparciu o 8 ujęć wody podziemnej. Szczegółowe informacje zawarte są w tabeli 3.15. Procesowi uzdatniania wody, polegający na doprowadzeniu zanieczyszczonej wody do stanu czystości wymaganego dla danego zastosowania, podlegają wody z ujęć Barnowo oraz Barkocin. Metodami użytymi do doprowadzenia wody z ujęć do odpowiedniego stanu są odżelazianie (Barnowo, Barkocin) i odmanganianie (tylko Barkocin). W 2011 roku pobrano z ujęć na terenie gminy 194,0 dm³ wody, średnie zużycie wody w m³/mieszkańca/rok wyniosło 46,86²⁰.

Tabela 3.15. Charakterystyka ujęć wody z terenu gminy Kołczygłowy

L.P.	NAZWA UJĘCIA	RODZAJ	WYDAJNOŚĆ [m ³ /h]	OBSŁUGIWANE MIEJSCOWOŚCI
1.	Jezierze	podziemne	95,0	Jezierze, Kołczygłowy, Kołczygłówki, Radusz
2.	Wierszyno	podziemne	48,0	Wierszyno
3.	Darżkowo	podziemne	18,0	Darżkowo
4.	Barnowiec	podziemne	27,0	Barnowiec
5.	Barnowo	podziemne	14,1	Barnowo
6.	Gałąźnia Wielka	podziemne	36,0	Gałąźnia Wielka, Gałąźnia Mała
7.	Barkocin	podziemne	16,5	Barkocin, Łubno, Miłobądz
8.	Witanowo	podziemne	51,0	Witanowo, Łobzowo, Wądół, Podgórze, Przyborze, Kazimierzewo

Źródło: Urząd Gminy Kołczygłowy

Stopień skanalizowania wyniósł w 2010 roku 60,3%. Skanalizowane miejscowości z terenu gminy to: Kołczygłowy, Kołczygłówki, Jezierze, Darżkowo, Radusz, Barnowo, Barnowiec, Wierszyno, Gałąźnia Wielka, Łubno.

Tabela 3.16. Infrastruktura techniczna w gminie Kołczygłowy w latach 2008-2010 - sieć kanalizacyjna

PARAMETR	JEDNOSTKA	2009	2010	2011
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	31,6	33,2	38,8
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	472	488	527*
Ścieki odprowadzone do kanalizacji	dam ³	75,5	80,0	80,0

²⁰ źródło: Urząd Gminy Kołczygłowy

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl, * - Urząd Gminy Kołczygłowy

Sieć kanalizacji sanitarnej eksploatowana jest w oparciu o trzy oczyszczalnie ścieków i 8 przepompowni ścieków. Gospodarka ściekowa na terenie gminy Kołczygłowy obejmuje głównie zakres zagospodarowania ścieków komunalnych. Nie występują trudności ze ściekami przemysłowymi, dla których mogłyby wystąpić przekroczenia dopuszczalnych ładunków. W tabeli 3.17. przedstawiono dane o istniejących oczyszczalniach ścieków na terenie gminy Kołczygłowy. Wyżej wymienione oczyszczalnie ścieków są oczyszczalniami mechaniczno-biologicznymi.

W oczyszczalniach ścieków na terenie gminy średnio wytwarzane jest około 190 Mg/rok osadów ściekowych. Osady ściekowe do początku 2012 roku stosowane były w rolnictwie do rekultywacji terenów na cele inne niż rolne. Jednak od 1 stycznia 2012 osady odbierane są przed podmiot posiadający odpowiednie zezwolenie, w celu ich dalszego zagospodarowania.

W związku z tym, iż sieć kanalizacyjna nie obejmuje całej gminy, istnieją na terenach gospodarstw rolnych nieobjętych zbiorczym systemem kanalizacyjnym przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina nie prowadzi ich ewidencji, ale można oszacować, że jest ich 10 sztuk.

Tabela 3.17. Charakterystyka oczyszczalni ścieków z terenu gminy Kołczygłowy

L.P.	NAZWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW	ILOŚĆ ODBIERANYCH ŚCIEKÓW	PRZEPUSTOWOŚĆ	OBCIĄŻENIE [RLM]	UŚREDNIONE WYNIKI ŁADUNKU			ODBIORNIK OCZYSZCZONYCH ŚCIEKÓW	OBSŁUGIWANE MIEJSCOWOŚCI
					BZT ₅	CHZT ₅	ZAWIESINA OGÓLNA		
1.	Wierszyno	250 m ³ / dobę	350 m ³ / dobę	2200	3,0 Mg/dm ³	52,5 Mg/dm ³	10,2 Mg/dm ³	rzeka Brodek, a następnie rzeka Słupia	Kołczygłowy, Kołczygłówki, Jezierze, Radusz, Wierszyno, Darżkowo, Barnowo, Barnowiec
2.	Gałąźnia Wielka	22 m ³ / dobę	55 m ³ / dobę	387	12,0 Mg/dm ³	111,0 Mg/dm ³	30,0 Mg/dm ³	rów melioracyjny - dopływ rzeki Słupia	Gałąźnia Wielka
3.	Łubno	11 m ³ / dobę	42 m ³ / dobę	140	15,0 Mg/dm ³	91,0 Mg/dm ³	12,0 Mg/dm ³	rzeka Pokrzywna	Łubno

źródło: Urząd Gminy Kołczygłowy

3.14. GOSPODARKA ODPADAMI

Odpady komunalne zgodnie z Ustawą z dnia 27 stycznia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 628) to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Odpady komunalne wytwarzane są przede wszystkim przez gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury (handel, usługi i rzemiosło, targowiska, szkolnictwo itp.). W 2011 roku na terenie gminy zebrano łącznie 407,3 Mg²¹. Zestawienie ilości zebranych odpadów komunalnych przedstawia tabela 3.18.

Tabela 3.18. Zestawienie ilości odpadów komunalnych zebranych z terenu gminy Kołczygłowy [Mg/rok]

RODZAJ ODPADÓW	KOD	2011 [Mg]
Odpady zmieszane (niesegregowane)	20 03 01	285,9
Papier i tektura	15 10 01	5,9
Szkło	15 01 07	62,6
Tworzywa sztuczne	15 01 02	52,9
Razem	-	407,3

Źródło: Urząd Gminy Kołczygłowy

Gmina Kołczygłowy nie posiada czynnych instalacji przeznaczonych do unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Obecnie na terenie Gminy zamknięte są wszystkie wysypiska odpadów komunalnych. Składowiska odpadów komunalnych w miejscowości Wierszyno i Łubno zostały zamknięte zgodnie z decyzją Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Gdańsku Nr 10/II/2002 z dnia 2 kwietnia 2002r. Przyczyną zakazu ich użytkowania z dniem 1 września 2002r. był brak możliwości dostosowania ich do wymogów wynikających z ustawy o odpadach. Natomiast składowisko w Kołczygłowach miało pozwolenie na eksploatację do dnia 1 kwietnia 2005r. Obecnie wyżej wymienione składowiska są rekultywowane. Wszystkie zmieszane odpady komunalne z terenu gminy są aktualnie unieszkodliwiane na składowisku zlokalizowanym w miejscowości Sierżno w gminie Bytów. Odzysk odpadów komunalnych prowadzony jest w sortowni odpadów zlokalizowanej na terenie ZZO Sierżno. Do sortowni dowożone są odpady z selektywnej zbiórki odpadów (systemu workowego i pojemnikowego). W sortowni odpady są doczyszczane, rozdzielane na poszczególne rodzaje surowców, prasowane i przygotowywane do odbioru.

Systemem odbioru odpadów objęte jest 97% mieszkańców gminy. Związane jest to z kiepską sytuacją finansową niektórych rodzin, których nie stać na systematyczne wpłaty za wywóz odpadów z ich posesji, dlatego osiągnięcie 100% nie jest na daną chwilę możliwe. Na terenie gminy za utrzymanie czystości i porządku (tj. odbiór odpadów, opróżnianie zbiorników bezodpływowych, transport nieczystości oraz utrzymanie czystości i porządku w miejscach publicznych) odpowiadają następujące firmy:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., ul Dworcowa 17a, 77-100 Bytów;
- Stakom Sp. z o.o., ul. Lipowa 9, 77-133 Tuchomie;
- Stakom Eko Partner Sp. z o.o., ul. Lipowa 9, 77-133 Tuchomie;
- Przedsiębiorstwo usługowo-handlowe Iwona Mucha, ul. Fabryczna 10, 77-140 Kołczygłowy.

System selektywnego zbierania odpadów na terenie Gminy Kołczygłowy został określony w 2006 r. wraz w wejściem w życie Uchwały Nr XXIX/208/2006 Rady Gminy w Kołczygłowach z dnia 19 października 2006 r. w sprawie uchwalenia „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kołczygłowy”. Uchwała wprowadziła obowiązek selektywnego gromadzenia przez właścicieli nieruchomości następujących

²¹ źródło: Urząd Gminy Kołczygłowy

rodzajów odpadów: odpadów organicznych, szkła białego i kolorowego, papieru, opakowań z tworzyw sztucznych, złomu oraz odpadów niebezpiecznych (baterie, świetlówki, akumulatory). Selektywny system zbierania odpadów w gminie Kołczygłowy obejmuje aktualnie odpady opakowaniowe oraz medyczne i weterynaryjne. W 2011 roku zostały zakupione dodatkowe pojemniki na odpady segregowanie w niektórych miejscowościach. Nie wprowadzono jednak zbiórki dodatkowych rodzajów odpadów.

Podstawowym źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych jest działalność usługowa i przemysłowa. Odpady niebezpieczne powstają także w gospodarstwach domowych oraz służbie zdrowia. Odpadami niebezpiecznymi zaliczanymi do odpadów komunalnych są m. in.: środki ochrony roślin, rozpuszczalniki, kleje, baterie, farby, leki, lampy fluorescencyjne, oleje mineralne, tłuszcze. Gospodarka odpadami niebezpiecznymi typu komunalnego może mieć znaczący wpływ na środowiska przyrodnicze i zdrowie ludzi. Niezmiernie ważne jest wydzielenie ich ze strumienia odpadów komunalnych. W roku 2007 Urząd Gminy przystąpił do współpracy z Organizacją Odzysku „REBA” Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Współpraca ta ma polegać na organizowaniu zbiórki zużytych baterii i akumulatorów małogabarytowych wśród mieszkańców gminy w szkołach, placówkach oświatowych, w obiektach handlowych i usługowych oraz w innych instytucjach zlokalizowanych na terenie gminy.

Do odpadów niebezpiecznych zalicza się również odpady zawierające azbest, urządzenia zawierające PCB (Polichlorowane bifenyle), akumulatory, odpady medyczne i weterynaryjne. Wytwórcami odpadów medycznych na terenie gminy są: Ośrodek Zdrowia w miejscowościach Łubno i Kołczygłowy oraz apteka w Kołczygłowach. Nie odnotowano jednak obiektów, w których występowałyby urządzenia zawierające odpady z PCB. Odpady zawierające azbest to głównie pokrycia dachowe oraz materiały izolacyjne, kształtki, rury, czy izolacje cieplne. Obowiązek eliminacji ze środowiska wyrobów zawierających azbest wynika z przyjętego Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. W 2011 unieszkodliwiono na terenie gminy Kołczygłowy 54,9 Mg wyrobów zawierających azbest. Utylizacja azbestu została sfinansowana przy współpracy z powiatem bytowskim. Szczegółowe informacje wyrobów zawierających azbest na terenie gminy znajdują się w Programie Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest z terenu gminy Kołczygłowy z 2012 roku.

Na terenie gminy nie stwierdzono występowania dzikich wysypisk śmieci, punktów przeładunkowych, mogilników, stacji demontażu pojazdów, zbiórki odpadów elektrycznych i głównych punktów zbiórki odpadów niebezpiecznych.

W 2011 roku z budżetu gminy na gospodarkę odpadami wydanych zostało łącznie 39,4 tys. złotych. 17 tys. złotych przeznaczonych zostało na usuwanie wyrobów zawierających azbest, pozostałą kwotę (22,4 tys. zł.) pochłonęły wydatki związane z odbiorem i unieszkodliwieniem odpadów komunalnych oraz z selektywną zbiórką odpadów opakowaniowych.

3.15. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna na terenie gminy prowadzona jest głównie w placówkach oświatowych. Działania szkół polegają na pogłębianiu wiedzy uczniów na temat ochrony zasobów Ziemi przez programy nauczania rozszerzone o treści ekologiczne, konkursy (np. Przyjaźni środowisku, organizowany przez Zespół szkół w Kołczygłowach). Tradycją jest coroczny udział placówek oświatowych w Akcji Sprzątania Świata.

W pracę na rzecz podniesienia ekologicznej świadomości mieszkańców czynnie włącza się również samorząd gminy. Edukacja ekologiczna prowadzona jest wśród mieszkańców poprzez plakaty, ulotki, obwieszczenia (głównie dotyczące obowiązków związanych z gospodarowaniem odpadami w tym niebezpiecznymi). W 2011 roku został zorganizowany piknik plenerowy mający za zadanie zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy w tematyce selektywnej zbiórki odpadów. Planuje się zorganizowanie podobnego pikniku, który miałby na celu przybliżenie mieszkańcom zmiany w systemie gospodarki odpadami w związku z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie (Dz. U. 1996 nr 132 poz. 622 z późn. zm.).

3.16. GŁÓWNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA - PODSUMOWANIE

Zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny lub antropogeniczny. Rodzaj i intensywność zagrożeń jest ściśle związana ze specyfiką danego obszaru, tj. rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno-geograficznymi. Główne zagrożenia środowiska na terenie gminy Kołczygłowy związane są z działalnością człowieka oraz z wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów przyrody. Źródłem presji na środowisko są poszczególne dziedziny gospodarki oraz codzienne bytowanie mieszkańców.

Główne zagrożenie środowiska związane z bytowaniem ludności w gminie stanowi niedostateczny rozwój systemu zbiorowego odprowadzania ścieków i w związku z tym funkcjonowanie w poszczególnych miejscowościach tymczasowych zbiorników do gromadzenia ścieków (szamb). Przy blisko 95% stopniu zwodociągowania gminy stopień skanalizowania waha się na poziomie 60%. Ta dysproporcja jest przyczyną problemu nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych, które trafiają do wód lub do ziemi.

Kolejne zagrożenie stanowi niska emisja zanieczyszczeń powietrza, co znajduje odzwierciedlenie we wzrostach stężeń dwutlenku siarki i pyłu w sezonie grzewczym. Problem niskiej emisji związany jest z wykorzystywaniem węgla jako głównego paliwa do wytwarzania ciepła w gospodarstwach domowych zaopatrywanych z indywidualnych systemów grzewczych oraz w obiektach użyteczności publicznej ogrzewanych kotłowniami węglowymi.

System komunikacyjny stwarza zagrożenia dla środowiska głównie z tytułu transportu drogowego i jest związany z emisją spalin, generowaniem hałasu, degradacją walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Ponadto drogi są też potencjalnym źródłem zanieczyszczenia ropopochodnymi pasów terenów położonych wzdłuż dróg. Największe zagrożenie hałasem i emisją spalin na terenie gminy występuje wzdłuż odcinków drogi wojewódzkiej.

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanego przemysłu ciężkiego, funkcjonują natomiast różnego rodzaju zakłady produkcyjne, które stanowią potencjalne zagrożenie dla jakości powietrza atmosferycznego, jakości wód czy powierzchni terenu. Głównym źródłem zanieczyszczeń pochodzenia przemysłowego są Zakłady przemysłu drzewnego w Kołczygłowach, Barnowie oraz Jezierzu.

Niekorzystne oddziaływania na środowisko przyrodnicze wywierają odpady. 97% mieszkańców gminy przekazuje swoje odpady firmą wywożącym. Los pozostałych 3% jest nieznany. Dodatkowo znaczna ilość azbestu zlokalizowana na terenie gminy stanowi duży problem dla mieszkańców i jest powodem zanieczyszczenia powietrza oraz zagrożeniem dla ludzi. Założenia dotyczące usuwania azbestu z terenu gminy zawarte są w *Programie usuwania azbestu i wyrobów azbestowych z terenu gminy Kołczygłowy*.

Zagrożeniem dla stanu środowiska naturalnego gminy Kołczygłowy może być niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy.

4. PRIORYTETY, CELE I ZADANIA PROŚRODOWISKOWE

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego dalszego rozwoju gminy wymuszają konieczność realizacji przedsięwzięć proekologicznych. Bardzo ważnym problemem jest dokonanie zobiektywizowanego wyboru priorytetów i celów na podstawie znaczących aspektów środowiskowych, które występują na terenie gminy Kołczygłowy.

Po dokonaniu diagnozy stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy oraz kierując się uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne) i wewnętrznymi (lokalne opracowania planistyczne, uchwały) dokonano wyboru priorytetów ekologicznych, które w dużej mierze są zbieżne z priorytetami dla powiatu bytowskiego i województwa pomorskiego. Wyodrębnione zostały cztery główne priorytety:

- Priorytet pierwszy – Ochrona wód, gleb i powietrza, w celu minimalizacji zagrożeń dla życia i zdrowia człowieka.
- Priorytet drugi – Optymalizacja w wykorzystaniu zasobów naturalnych i energii.
- Priorytet trzeci – Ochrona dziedzictwa przyrodniczego gminy wraz z racjonalnym użytkowaniem zasobów środowiska.
- Priorytet czwarty – Aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz ochrony środowiska i rozwój edukacji ekologicznej.

W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono cele dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy Kołczygłowy.

PIORYTET PIERWSZY: OCHRONA WÓD, GŁĘB I POWIETRZA, W CELU MINIMALIZACJI ZAGROŻEŃ DLA ŻYCIA I ZDROWIA CZŁOWIEKA

Cele środowiskowe:

1. Zapewnienie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych oraz wysokiej jakości wody pitnej.
2. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz poprawa jakości powietrza.
3. Ograniczenie zrzutu nieczystości do środowiska naturalnego.

Tabela 4.1. Lista zadań przewidzianych do realizacji w ramach priorytetu pierwszego Programu Ochrony Środowiska Gminy Kołczygłowy

L.P.	ZADANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	SZACUNKOWE NAKŁADY [zł]	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI							
					2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Barkocin wraz z modernizacją oczyszczalni ścieków w miejscowości Łubno	Urząd Gminy Kołczygłowy	2 000 000	środki własne, środki Unii Europejskiej								
2.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kołczygłowy											
3.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Gałąźnia Wielka											
4.	Wspierania budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej	Urząd Gminy Kołczygłowy	100 000 / rok	NFOŚiGW								
5.	Budowa sieci wodociągowej Darżkowo-Wierzbinek	Urząd Gminy Kołczygłowy	1 500 000	środki własne, środki Unii Europejskiej								
6.	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Kołczygłowy											
7.	Rozbudowa stacji wodociągowej w miejscowości Barnowiec											
8.	Modernizacja stacji wodociągowej wraz z odwiertem studni głębinowej na ujęciu w miejscowości Barkocin											
9.	Modernizacja sieci wodociągowej w miejscowościach Jezierz i Kołczygłowy											
10.	Modernizacja stacji wodociągowej w miejscowości Darżkowo											

L.P.	ZADANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	SZACUNKOWE NAKŁADY [zł]	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI							
					2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
11.	Właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych	Urząd Gminy Kołczygłowy	5 000 / rok	środki własne								
12.	Tworzenie warunków do szerokiego korzystania z wód (rekreacja, energetyka) przy niepogarszaniu ich jakości											
13.	Modernizacja systemu melioracji wodnych											
14.	Rozwój małej retencji											
15.	Remont istniejących dróg wewnętrznych w miejscowościach Kołczygłowy, Jezierz i Radosz	Urząd Gminy Kołczygłowy, ZDP, ZDW	1 000 000	środki własne gminy, powiatu, województwa, środki Unii Europejskiej								
15.	Modernizacja drogi powiatowej w miejscowości Radosz											
16.	Budowa i remont ciągów pieszych w miejscowościach Wierszyno, Wądół, Barnowiec i Górki											
17.	Budowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w miejscowości Wierszyno	Urząd Gminy Kołczygłowy	brak danych	środki własne								
18.	Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych	WIOŚ	brak danych	środki własne								
19.	Prowadzenie pomiarów natężenie hałasu i pomiarów ruchu	WIOŚ, GDDKiA	brak danych	środki własne								

źródło: opracowanie własne

PIORYTET DRUGI: OPTYMALIZACJA W WYKORZYSTANIU ZASOBÓW NATURALNYCH I ENERGII

Cele środowiskowe:

1. Zniwelowanie emisji ciepła do środowiska.
2. Zwiększenie udziału energii pozyskanej ze źródeł odnawialnych.
3. Racjonalizacja zużycia energii, wody i surowców.

Tabela 4.2. Lista zadań przewidzianych do realizacji w ramach priorytetu drugiego Programu Ochrony Środowiska Gminy Kołczygłowy

L.P.	ZADANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	SZACUNKOWE NAKŁADY [zł]	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI							
					2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Termomodernizacja budynków świetlic wiejskich na terenie gminy Kołczygłowy	Urząd Gminy Kołczygłowy	700 000	środki własne, środki Unii Europejskiej								
2.	Program budowy solarów na terenie gminy Kołczygłowy											

źródło: opracowanie własne

PIORYTET TRZECI: OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO GMINY WRAZ Z RACJONALNYM UŻYTKOWANIEM ZASOBÓW ŚRODOWISKA

Cele środowiskowe:

1. Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
2. Ochrona cennych przyrodniczo obszarów gminy.
3. Zachowanie różnorodności biologicznej na terenie gminy Kołczygłowy.

Tabela 4.3. Lista zadań przewidzianych do realizacji w ramach priorytetu trzeciego Programu Ochrony Środowiska Gminy Kołczygłowy

L.P.	ZADANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	SZACUNKOWE NAKŁADY [zł]	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI							
					2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Budowa ścieżki turystycznej na odcinku Kołczygłowy - Jezierze	Urząd Gminy Kołczygłowy	1 700 000	środki własne, środki Unii Europejskiej								
2.	Wzmocnienie roli rekreacyjnej zieleni											
3.	Rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesująco przyrodniczych											
4.	Prowadzenie prac pielęgnacyjnych na terenie kompleksów leśnych	Nadleśnictwa	brak danych	środki własne								

źródło: opracowanie własne

PIORYTET CZWARTY: AKTYWIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA I ROZWÓJ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Cele środowiskowe:

1. Kształtowanie prośrodowiskowych postaw wśród mieszkańców gminy Kołczygłowy.
2. Pobudzenie odpowiedzialności mieszkańców za stan środowiska przyrodniczego gminy.
3. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Tabela 4.4. Lista zadań przewidzianych do realizacji w ramach priorytetu czwartego Programu Ochrony Środowiska Gminy Kołczygłowy

L.P.	ZADANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	SZACUNKOWE NAKŁADY [zł]	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI							
					2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Promocja walorów przyrodniczych i edukacja ekologiczna	Urząd Gminy Kołczygłowy	brak danych	środki własne								
2.	Współpraca i dofinansowanie akcji edukacyjnej „Dzień Ziemi”											
3.	Przeprowadzenie akcji „Sprzątanie Świata”											

źródło: opracowanie własne

5. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

5.1. WPROWADZENIE

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. System ten powinien składać się z następujących elementów:

- zasady realizacji Programu;
- instrumenty zarządzania;
- monitoring;
- struktura zarządzania Programem;
- sprawozdawczość z realizacji Programu;
- harmonogram realizacji;
- działania w zakresie zarządzania.

Zarządzanie Programem odbywać się powinno z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

5.2. UCZESTNICZY WDRAŻANIA PROGRAMU

Podstawową zasadą realizacji Programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia Programu i ich uczestnictwa w nim. Można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w Programie z uwagi na pełnioną przez nie rolę. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- podmioty realizujące zadania programu;
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- społeczność jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Włączanie do procesu szerokiego grona uczestników zapewnia jego akceptację i równomierne obciążenie poszczególnych partnerów w postaci środków i obowiązków.

Bezpośrednim realizatorem programu będą podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, jak również samorząd gminy jako realizator inwestycji w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo gminy.

5.3. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej gminy. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw Prawo ochrony środowiska, ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o ochronie przyrody, ustawy o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

5.3.1. INSTRUMENTY PRAWNE

Do instrumentów prawnych należą:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane;
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami;
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

5.3.2. INSTRUMENTY FINANSOWE

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki);
- administracyjne kary pieniężne;
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna;
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy;
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

5.3.3. INSTRUMENTY SPOŁECZNE

Uzgodnienia instytucjonalne i konsultacje społeczne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

W pierwszym przypadku narzędziami są:

- doszkalać profesjonalne i systemy szkoleń;
- interdyscyplinarny model pracy;
- współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.

W drugim:

- udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych;
- prowadzenie kampanii edukacyjnych.

Narzędziami dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych są:

- środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty;
- strategie i plany działań;
- systemy zarządzania środowiskiem;
- ocena wpływu na środowisko;
- ocena strategii środowiskowych.

Narzędziami włączającymi mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju są:

- opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska);
- regulacje cenowe;
- regulacje użytkowania;
- ocena inwestycji;
- środowiskowe zalecenia dla budżetowania;
- kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.

Narzędziami dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków rozwoju zrównoważonego są:

- wskaźniki równowagi środowiskowej;
- ustalenie wyraźnych celów operacyjnych;
- monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie Programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej, a w społeczeństwie potrzebę wiedzy na temat aspektów środowiskowych działań i produktów. Istotną rolę odgrywają tutaj pozarządowe organizacje ekologiczne i szkoły wszystkich szczebli. Ponadto ważny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, które mają na celu uświadamianie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu.

Szkolenia powinny być organizowane w szczególności dla:

- pracowników administracji;
- samorządów mieszkańców;
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli;
- członków organizacji pozarządowych;
- dziennikarzy;
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych;
- właścicieli i pracowników gospodarstw rolnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa na temat stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych mogących mieć wpływ na jakość środowiska.

5.3.4. INSTRUMENTY STRUKTURALNE

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dotyczy rewitalizacji, rozwoju przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

5.4. MONITORING ŚRODOWISKA

Celem monitoringu jest ocena stanu środowiska (czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu) poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian. Wyniki prowadzonego monitoringu są również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Monitoring dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który z mocy ustawy koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Sieci krajowe i regionalne koordynowane są przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zaś sieci lokalne przez wojewódzkich

inspektorów ochrony środowiska w uzgodnieniu z Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska. Skoordynowanie działań pozwala na szerokie i wszechstronne wykorzystanie wyników badań.

Głównym zadaniem sieci krajowych jest śledzenie w skali kraju trendów poszczególnych wskaźników jakości środowiska dla potrzeby realizacji polityki ekologicznej państwa.

W ramach sieci krajowych realizowane są również badania wynikające z zobowiązań międzynarodowych. Dane są gromadzone i przetwarzane na poziomie centralnym. Krajowe bazy danych zlokalizowane są w instytutach naukowo-badawczych sprawujących nadzór merytoryczny nad poszczególnymi podsystemami.

Sieci regionalne podzielone na międzywojewódzkie i wojewódzkie mają za zadanie udokumentowanie zmian zachodzących w środowisku w regionie czy województwie. Programy badań są specyficzne dla regionu tzn. ściśle powiązane z geograficzną, gospodarczą i ekologiczną charakterystyką danego obszaru. W praktyce inicjatywę odnośnie organizacji systemów regionalnych podejmują wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska. Ujęcie w programie istotnych problemów ekologicznych osiągnięte jest poprzez uzgadnianie programów z wojewodami.

Sieci lokalne funkcjonują w celu śledzenia i kontrolowania wpływu najbardziej szkodliwych źródeł punktowych lub obszarowych na lokalny poziom zanieczyszczeń. Tworzone są przez organy administracji państwowej, gminy oraz podmioty gospodarcze oddziałujące na środowisko. Koordynacyjna rola WIOŚ realizowana jest poprzez uzgadnianie programów pomiarowych realizowanych w sieci lokalnej, jak również weryfikację uzyskanych danych pomiarowych. Natomiast decyzje obligujące podmioty gospodarcze do realizacji badań środowiska, na które mają znaczący wpływ wydawane są przez władze samorządowe.

W gminie Kołczygłowy monitoring jakości środowiska realizowany jest w ramach monitoringu regionalnego województwa pomorskiego i prowadzony jest przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska w Gdańsku. W okresie wdrażania Programu, dane uzyskiwane z monitoringu jakości środowiska będą pomocne przy ocenie realizacji i aktualizacji Programu ochrony środowiska.

5.5. KONTROLA, MONITORING I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

5.5.1. KONTROLA I MONITORING PROGRAMU

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska winien obejmować określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

Koordynator wdrażania Programu będzie oceniać co dwa lata stopień wdrożenia. W latach 2012-2015 na bieżąco będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2015 roku nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analiza przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego Programu, w którym zostaną zdefiniowane cele i zadania na lata 2016-2023, z uszczegółowieniem działań na lata 2016-2019.

Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni uaktualnienie strategii krótkoterminowej czteroletniej i polityki długoterminowej ośmioletniej.

5.5.2. WDRAŻANIE I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

Program ochrony środowiska dla gminy wchodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Gminy. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Za realizację programu odpowiedzialne są władze gminy, które powinny wyznaczyć koordynatora wdrażania programu. Taką rolę, w imieniu Wójta, powinien pełnić referat odpowiedzialny za ochronę środowiska (osoba odpowiedzialna za ochronę środowiska). Koordynator będzie współpracował ściśle z Wójtem i Radą Gminy Kołczygłowy, przedstawiając okresowe sprawozdania z realizacji programu.

Program będzie wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić: poszczególne wydziały i referaty urzędu gminy, zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze, instytucje kontrolujące (WIOŚ w Gdańsku, WSSE w Gdańsku, Powiatowa SSE w Bytowie), mieszkańcy, organizacje pozarządowe, nauczyciele i inne. Wszystkie jednostki będą musiały ze sobą współpracować poprzez stałą wymianę informacji i wiedzy. Jednocześnie każdy z partnerów powinien być informowany o postępach we wdrażaniu Programu. W celu usprawnienia tych działań zaleca się opracować szczegółowy harmonogram spotkań partnerów uczestniczących we wdrażaniu Programu.

Bardzo ważna jest również współpraca z sąsiednimi gminami, bowiem zagrożenia dla środowiska mają pochodzenie lokalne, ale mogą one oddziaływać także na znacznie większych obszarach. Stąd też wynika potrzeba rozwiązań tych problemów w oparciu o współpracę z sąsiednimi gminami, np. w zakresie gospodarki odpadami czy gospodarki wodno-ściekowej. Współpraca taka, oprócz pozytywnych efektów dla środowiska może przynieść także korzyści ekonomiczne.

5.6. HARMONOGRAM WDRAŻANIA PROGRAMU

W tabeli 5.1. określono harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska Gminy Kołczygłowy.

Tabela 5.1. **Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska Gminy Kołczygłowy**

ZADANIA	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cele krótkoterminowe	2012-15				2016-19			
Cele długoterminowe	do 2019				do 2023			
Monitoring stanu środowiska	X	X	X	X	X	X	X	X
Monitoring polityki środowiskowej:								
– mierniki efektywności programu;			X		X		X	
– ocena realizacji celów krótkoterminowych;			X		X		X	
– raport z realizacji programu;			X		X		X	
– weryfikacja programu.					X			

Źródło: opracowanie własne

5.7. MIERNIKI REALIZACJI PROGRAMU

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywał się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji, gdy cel Programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego.

Tabela 5.2. Mierniki realizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Kołczygłowy

PRIORYTET	MIERNIK	WATOŚĆ	ŹRÓDŁO DANYCH
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE HAŁAS PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE ZASOBY WODNE ŚRODOWISKO GLEBOWE PRIORYTET 1: OCHRONA WÓD, GLEB I POWIETRZA, W CELU MINIMALIZACJI ZAGROŻEŃ DLA ŻYCIA I ZDROWIA CZŁOWIEKA. PRIORYTET 2: OPTYMALIZACJA W WYKORZYSTANIU ZASOBÓW NATURALNYCH I ENERGII.	1. Poziom zanieczyszczenia powietrza według oceny rocznej	SO ₂ - A NO ₂ - A PM ₁₀ - C PM _{2,5} - A C ₆ H ₆ - A CO - A Pb - A As - A Cd - A Ni - A B/a/P - A O ₃ - A (D2)	WIOŚ 2011
	2. Klasa jakości wód powierzchniowych (rz. Słupia)		
	– ocena elementów fizykochemicznych	stan dobry	WIOŚ 2009/2010
	– ocena substancji szczególnie szkodliwych	stan dobry	
	– ocena elementów biologicznych	stan b. dobry	
	– ocena stanu ekologicznego	stan dobry	
	3. Długość sieci wodociągowej	83,2 km	Urząd Gminy 2011
	4. Długość sieci kanalizacyjnej	38,8	Urząd Gminy 2011
	5. Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej	527 gosp. dom.	Urząd Gminy 2011
	6. Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	0,47	
	7. Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	94,1%	Urząd Gminy 2011
	8. Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej	60,3%	Urząd Gminy 2011
ZASOBY PRZYRODNICZE	9. Średnie zużycie wody	46,86 m ³ /mieszk./rok	Urząd Gminy 2011
	10. Liczba mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej	3 985 mieszk.	BDL 2010
	11. Liczba czynnych eksploatacji złóż surowców mineralnych	1	PIG 2011
	12. Liczba stacji bazowych telefonii komórkowej	4	Urząd Gminy 2011
PRIORYTET 3: OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO GMINY WRAZ Z RACJONALNYM UŻYTKOWANIEM ZASOBÓW ŚRODOWISKA.	13. Lesistość	54,5%	BDL 2011
	14. Liczba pomników przyrody	32	Urząd Gminy 2011
	15. Powierzchnia obszarów Natura 2000 w granicach gminy	7 606,4 ha	Urząd Gminy 2011
EDUKACJA EKOLOGICZNA			
PRIORYTET 4: AKTYWIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA I ROZWÓJ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ.	16. Rodzaj prowadzonych działań edukacyjnych organizowanych przez gminę	akcja Sprzątania Świata	Urząd Gminy 2011

źródło: opracowanie własne

Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji programu mogą być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa. Wskaźniki te ze względu na ich opisowy charakter oraz trudności w definiowaniu ich wartości należy traktować jako fakultatywne.

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności;
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce;
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych);
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim hałasu komunikacyjnego;
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych;
- ograniczenie degradacji gleb, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury;
- wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów;
- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

Wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

- kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym;
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli;
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych;
- opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

5.8. OCENA I WERYFIKACJA PROGRAMU / SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników;

- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa;
- ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie realizacji Programu w skali rocznej i umożliwiać dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen realizacji celów i zadań ochrony środowiska oraz na podstawie Ustawy Prawo Ochrony Środowiska będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi;
- sporządzane co 4 lata, na szczeblu ponad powiatowym; raporty organów wykonawczych województwa, powiatu i gminy, z realizacji Programów Ochrony Środowiska przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu i radzie gminy co 2 lata.

Do niniejszego Programu Ochrony Środowiska tyczy się obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez organ wykonawczy gminy Kołczygłowy, który powinien być przedkładany Radzie Gminy Kołczygłowy w cyklu dwuletnim.

5.9. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I REALIZACJI PROGRAMU

Duże znaczenie dla możliwości upowszechniania informacji o stanie środowiska i realizacji Programu daje nowelizowane ustawodawstwo stwarzające powszechny dostęp do informacji o środowisku i procedury udziału społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem (Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko).

Obecnie informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest poprzez:

- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego;
- publikacje Ministerstwa Środowiska;
- publikacje służb państwowych: Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Inspekcję Sanitarną;
- programy i plany strategiczne, opracowania jednostek samorządu terytorialnego;
- prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej;
- programy telewizyjne i radiowe;
- publikacje o charakterze edukacyjnym jednostek naukowo-badawczych;
- publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe;
- targi i giełdy ekologiczne;
- akcje i kampanie edukacyjne i promocyjne;
- Internet.

W celu popularyzacji założeń zawartych w niniejszym dokumencie proponuje się opracowanie streszczenia Programu Ochrony Środowiska, które będzie bardziej dostępne dla mieszkańców gminy nieposiadających fachowej wiedzy z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska. Streszczenie powinno być dostępne, obok pełnego tekstu Programu na stronie internetowej Urzędu Gminy Kołczygłowy oraz na oficjalnej stronie internetowej urzędu.

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania związane z poprawą ochrony środowiska są realizowane zarówno przez samorządy lokalne jak również przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą, jednak zakres realizacji inwestycji samorządowych jest znacznie większy niż w sektorze gospodarczym. Zdolności inwestycyjne samorządów gminnych są znacznie ograniczone w stosunku do potrzeb. Wobec tego potrzebne jest poszukiwanie kapitału obcego na rynku.

Wdrażanie niniejszego Programu będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne (obecnie 4 stopniowy system), fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety gmin i budżet centralny.

6.1. ŚRODKI BUDŻETOWE

6.1.1. BUDŻET CENTRALNY

W obowiązującej klasyfikacji budżetowej nie wyodrębniono działu ochrona środowiska. Powoduje to, że dochody i wydatki budżetowe na ten cel są rozproszone po różnych częściach i działach budżetu, takich jak środki w układzie ministerstw i urzędów centralnych, środki z rezerw celowych, inwestycje finansowane z dotacji celowych na zadania własne gmin, środki pochodzące z ekokonwersji długów zagranicznych. Niektóre wydatki na cele ekologiczne znajdują się w kompetencji innych ministerstw niż Ministerstwo Środowiska, a także Wyższego Urzędu Górniczego czy Polskiej Akademii Nauk.

6.1.2. BUDŻETY SAMORZĄDOWE

Na działania prowadzone w zakresie ochrony środowiska środki finansowe mogą pochodzić z budżetu gminy. Największa część wydatków mieści się w grupie wydatków ponoszonych z budżetu na gospodarkę komunalną. Źródłem tych wydatków są bieżące dochody gminy. Innym źródłem przychodu budżetu gminy na sfinansowanie komunalnego systemu gospodarki odpadami czy innych przedsięwzięć ochrony środowiska może być emisja obligacji komunalnych.

Gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej przestały istnieć z dniem 1 stycznia 2010 roku. Dysponentem środków finansowych tych funduszy był organ wykonawczy gminy. Obecnie środki finansowe, które dotychczas stanowiły gminny fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej stanowią odrębną pozycję w budżecie gminy i muszą być wydatkowane na cele związane z ochroną środowiska. Źródła dochodów gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej stanowiły: środki z opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów, wpływy z opłat i kar za składowanie odpadów, wpływy z opłat za pozostałe gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych, a także wpływy z kar za naruszanie warunków korzystania ze środowiska. Z gminnych funduszy finansowane były inwestycje o charakterze lokalnym, realizowane na terenie danej gminy.

6.2. KRAJOWE FUNDUSZE CELOWE

6.2.1. FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Celem istnienia funduszy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości finansowania przedsięwzięć proekologicznych niezależnie od sytuacji ekonomiczno-finansowej budżetu państwa. Fundusze stanowią najpopularniejsze źródło dotacji i preferencyjnych pożyczek dla podmiotów podejmujących działania proekologiczne. Wynika to z ilości środków jakimi dysponują fundusze, korzystnymi warunkami

udostępniania środków finansowych, uproszczonymi procedurami uzyskania wsparcia finansowego, regionalnego i lokalnego charakteru funduszy. Lokalny charakter funduszy sprawia, że różnią się one między sobą co do zasobności finansowej, priorytetów inwestycyjnych, koordynacji prac i systemu procedur.

W Polsce działają Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

6.2.1.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) istnieje od 1989 roku. Jego misją jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju, a także zadań i celów wynikających z polityki ekologicznej państwa. Narodowy i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska działają na podstawie art. 400 Ustawy prawo ochrony środowiska. Fundusze te udzielają wsparcia w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych.

O dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu finansowania przedsięwzięć określonych w ustawie

6.2.1.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Dominującą formą pomocy finansowej ze środków WFOŚiGW w Gdańsku są oprocentowane pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach. Wysokość oprocentowania pożyczki wynosi od 0,5 do 1,0 stopy redyskonta weksli w stosunku rocznym, ale nie mniej niż 3% w stosunku rocznym i jest niezmienna w danym roku kalendarzowym. Okres kredytowania stosowany przy udzielaniu pożyczek wynosi do 6 lat. W przypadku pożyczek wyższych niż 5 mln zł Zarząd Funduszu może przedłużyć okres kredytowania, lecz nie dłużej niż o 4 lata. Pożyczka udzielona ze środków Funduszu może być częściowo umorzona, po spełnieniu określonych warunków.

Fundusz udziela również dotacji w formie pomocy bezzwrotnej - przeznaczonych głównie na realizację zadań o charakterze nie inwestycyjnym (edukacja ekologiczna, ochrona przyrody, itp.). Standardowo wynoszą one do 50% kosztu całkowitego przedsięwzięcia, ale w uzasadnionych przypadkach poziom ten może być wyższy.

Kolejną propozycją są dopłaty do kredytów komercyjnych zaciąganych w bankach.

Dofinansowanie ze środków finansowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku udzielane jest na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r., Nr 25, poz. 150 ze zm.) zgodnie z listą przedsięwzięć priorytetowych ustaloną w oparciu o Politykę Ekologiczną Państwa i Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego oraz zgodnie z kryteriami wyboru przedsięwzięć i planem działalności Funduszu na kolejne lata oraz zasadami udzielania dofinansowania.

6.2.2. FUNDUSZ LEŚNY

W Lasach Państwowych tworzy się fundusz leśny stanowiący formę gospodarowania środkami na cele wskazane w ustawie o lasach. Fundusz leśny przeznacza się dla nadleśnictw na wyrównywanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej. Środki funduszu leśnego mogą także być przeznaczone na: wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej, badania naukowe, tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej, sporządzanie planów urządzenia lasu, prace związane z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych, inne zadania z zakresu gospodarki leśnej w lasach.

Część środków funduszu leśnego przeznacza się na zalesianie gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa. Nadleśnictwa zasięgają opinii właściwych starostów w zakresie rocznego planu zalesiania gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa.

6.2.3. FUNDUSZ TERMOMODERNIZACJI

Fundusz Termomodernizacji utworzono w Banku Gospodarstwa Krajowego ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Z dniem 19 marca 2009 weszła w życie ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Zastąpiła ona częściowo ustawę z dnia 18 grudnia 1998 roku o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Fundusz termomodernizacji i remontów to wydzielone z Budżetu Państwa środki finansowe, którymi zarządza Bank Gospodarstwa Krajowego, przeznaczone na wsparcie wszystkich uprawnionych podmiotów w realizacji działań mających na celu zmniejszenie zużycia energii i jej nośników w zasobach komunalnych i socjalno-bytowych.

Podstawowym celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjnej przy pomocy kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Pomoc ta zwana "premią termomodernizacyjną" stanowi źródło spłaty 25% zaciągniętego kredytu na wskazane przedsięwzięcia. Oznacza to, że realizując przedsięwzięcie termomodernizacyjne inwestor spłaca 75% kwoty wykorzystanego kredytu. Premia termomodernizacyjna przysługuje tylko inwestorom korzystającym z kredytu. Nie mogą z niej korzystać inwestorzy realizujący przedsięwzięcie termomodernizacyjne z własnych środków.

Przedsięwzięciem termomodernizacyjnym jest:

- ulepszenie, w wyniku, którego następuje zmniejszenie:
 - rocznego zapotrzebowania na energię dostarczaną do budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania i budynków służących do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych na potrzeby ogrzewania oraz podgrzewania wody użytkowej:
 - w budynkach, w których modernizuje się jedynie system grzewczy, co najmniej o 10%;
 - w budynkach, w których w latach 1985-2001 przeprowadzono modernizację systemu grzewczego, co najmniej o 15%;
 - w pozostałych budynkach, co najmniej o 25%;
 - co najmniej 25% rocznych strat energii pierwotnej w lokalnym źródle ciepła, tj.:
 - kotłowni lub węźle cieplnym, z których nośnik ciepła jest dostarczany bezpośrednio do instalacji ogrzewania i ciepłej wody w budynku;
 - ciepłowni osiedlowej lub grupowym wymienniku ciepła wraz z siecią ciepłowniczą o mocy nominalnej do 11,6 MW, dostarczającej ciepło do budynków;
- wykonanie przyłączy technicznych do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła w celu zmniejszenia kosztów zakupu ciepła dostarczanego do budynków, co najmniej o 20% w stosunku rocznym;
- zamiana konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne.

O premię termomodernizacyjną mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy, z wyjątkiem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych:

- budynków mieszkalnych;
- budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych przez jednostki samorządu terytorialnego;
- lokalnej sieci ciepłowniczej;
- lokalnego źródła ciepła;
- budynków zbiorowego zamieszkania, przez które rozumie się: dom opieki społecznej, hotel robotniczy, internat i bursę szkolną, dom studencki, dom dziecka, dom emeryta i rencisty, dom dla bezdomnych oraz budynki o podobnym przeznaczeniu.

Z premii będą mogli korzystać wszyscy inwestorzy bez względu na status prawny, np.:

- osoby prawne (np. spółdzielnie mieszkaniowe i spółki prawa handlowego);

- gminy;
- osoby fizyczne, w tym właściciele domów jednorodzinnych;
- wspólnoty mieszkaniowe.

Premię termomodernizacyjną przyznaje Bank Gospodarstwa Krajowego. Wniosek o przyznanie premii należy składać, wraz z wnioskiem kredytowym, w banku, w którym inwestor ubiega się o kredyt na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego. Formularz wniosku o przyznanie premii termomodernizacyjnej można otrzymać w banku, w którym inwestor złoży wniosek kredytowy. Podstawowym warunkiem formalnym ubiegania się o premię jest przedstawienie audytu energetycznego. Audyt taki powinien być dołączony do wniosku o przyznanie premii składanego wraz z wnioskiem kredytowym w banku kredytującym.

Kredyty na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych z premią termomodernizacyjną są udzielane przez banki, które podpisały umowę o współpracy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Są to: Bank BPH S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., Bank DnB NORD Polska S.A., Bank Millennium S.A., Bank Ochrony Środowiska S.A., Bank Poczty S.A., Bank Polskiej Spółdzielczości S.A., Bank Zachodni WBK S.A., Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A., ING Bank Śląski S.A., Krakowski Bank Spółdzielczy, Kredyt Bank S.A., Mazowiecki Bank Regionalny S.A., Nordea Bank Polska S.A., PKO BP S.A.

6.3. FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ

6.3.1. PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2007-2013

Rada Ministrów przyjęła 29 listopada 2006 roku projekt Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013, który, zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO), stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w NSRO celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

PO Infrastruktura i Środowisko koncentruje się na działaniach o charakterze strategicznym i ponadregionalnym. Ponad 66% wydatków będzie przeznaczonych na realizację celów Strategii Lizbońskiej. W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko realizowanych będzie 17 osi priorytetowych:

- Gospodarka wodno-ściekowa
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi
- Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
- Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska
- Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych
- Drogową i lotniczą sieć TEN-T
- Transport przyjazny środowisku
- Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe
- Infrastruktura drogowa w Polsce Wschodniej
- Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku
- Bezpieczeństwo energetyczne
- Kultura i dziedzictwo kulturowe
- Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia
- Infrastruktura szkolnictwa wyższego
- Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Pomoc techniczna - Fundusz Spójności

Tryb pozakonkursowy obejmie zgodnie z projektem ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju:

- duże projekty, których koszt całkowity przekracza 25 mln euro - w przypadku projektów dotyczących środowiska naturalnego oraz projektów o wartości powyżej 50 mln euro - w przypadku innych dziedzin, zatwierdzane przez Komisję Europejską.
- projekty systemowe - polegające na dofinansowaniu realizacji przez poszczególne organy administracji publicznej i inne jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach dotyczących tych organów i jednostek;
- projekty indywidualne - określone w programie operacyjnym, zgłaszane przez beneficjentów imiennie wskazanych w programie operacyjnym;
- projekty pomocy technicznej.

Pozostałe projekty będą wybierane w drodze konkursu.

Tabela 6.1. Wykaz instytucji uczestniczących w realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

INSTYTUCJA POŚREDNICZĄCA	OŚ PRIORYTETOWA	INSTYTUCJA WDRAŻAJĄCA
Ministerstwo Środowiska	I	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej *
	II	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej *
	III	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
	IV	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	V	Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych
Ministerstwo Transportu	VI	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
	VII	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
		Ministerstwo Gospodarki Morskiej
		Centrum Unijnych Projektów Transportowych
	VIII	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
Ministerstwo Gospodarki	X	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
		Instytut Paliw i Energii Odnawialnej
	XI	Instytut Nafty i Gazu
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	XII	Władza Wdrażająca Programy Europejskie
Ministerstwo Zdrowia	XIII	Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	XIV	Ośrodek Przetwarzania Informacji

*NFOŚiGW dla projektów powyżej 25 mln euro netto, WFOŚiGW dla projektów poniżej 25 mln euro netto

Źródło: opracowanie własne

6.3.2. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

RPOWP jest jednym z 16 programów regionalnych, które są realizowane w ramach Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (SRK) oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013. Program ma za zadanie wspierać wzrost gospodarczy i zatrudnienie w regionie. Jego cele są realizowane w oparciu o współdziałanie z partnerami społecznymi i gospodarczymi, a środki UE mają za zadanie wspierać osiąganie założonych celów rozwojowych. Realizacja RPO przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności regionu i zwiększenia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Województwa Pomorskiego. W ramach programu wyznaczono 4 cele szczegółowe:

- podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz wzrost kompetencji mieszkańców;
- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków miejskich i usprawnienie powiązań między nimi;
- poprawa atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej;
- przełamywanie barier strukturalnych na obszarach o niższym potencjale rozwojowym.

Celem głównym osi priorytetowej 5 *Środowisko i energetyka przyjazna środowisku* jest *Poprawa stanu środowiska naturalnego i ograniczenie zagrożeń ekologicznych*, która będzie realizowana poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa funkcjonowania regionalnego systemu gospodarki odpadami;
- poprawa jakości infrastruktury gospodarki wodnej;
- usprawnienie systemu informacji o środowisku i zagrożeniach ekologicznych;
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
- poprawa efektywności systemów wytwarzania i przesyłu energii.

6.3.3. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) jest dokumentem operacyjnym, określającym cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Program będzie realizowany w latach 2007-2013 na terenie całego kraju. Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu, opisanych w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, będą działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych:

- Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego.
- Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.
- Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.
- Oś 4: Leader.

Wszystkie te działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej.

Fundusze związane z ochroną środowiska będzie można pozyskać w ramach następujących działań PROW:

(1) Oś 1: Działanie 121 - Modernizacja gospodarstw rolnych

Działanie ma m.in. na celu zharmonizowanie warunków produkcji rolnej z wymogami dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego. Pomoc jest udzielana na inwestycje dotyczące modernizacji lub rozwoju pierwotnej produkcji roślinnej lub zwierzęcej, z wyłączeniem produkcji leśnej i rybnej. Operacje mogą dotyczyć produkcji produktów żywnościowych jak i nieżywnościowych (w tym produktów rolnych wykorzystywanych do produkcji energii odnawialnej). W zakres operacji mogą wchodzić inwestycje związane z wytwarzaniem i wykorzystywaniem energii ze źródeł odnawialnych na potrzeby prowadzenia produkcji rolnej.

Dotowaniu podlegają m.in. wydatki na:

- budowę lub remont połączony z modernizacją budynków lub budowli;

- zakup lub instalację maszyn, urządzeń, w tym sprzętu komputerowego;
- zakup, instalację lub budowę elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej.

Beneficjentem pomocy jest osoba fizyczna, osoba prawna, spółka osobowa, prowadząca działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej.

W pierwszym okresie wdrażania Programu, celem ułatwienia dostępu do środków publicznych podmiotom, które dotychczas nie otrzymały wsparcia, ogranicza możliwość korzystania z pomocy beneficjentom działania Inwestycje w gospodarstwach rolnych Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006. Szczegółowe zasady w tym zakresie określone są w przepisach krajowych. Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji (części poniesionych kosztów realizacji inwestycji). Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania, w okresie realizacji PROW, nie może przekroczyć 300 000 zł (72 332,7 euro). Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatywny. Do realizacji mogą być przyjęte operacje, których wysokość kosztów kwalifikowanych będzie wynosiła powyżej 20 tys. zł. Ograniczenie to nie dotyczy operacji obejmujących wyłącznie wyposażenie gospodarstwa rolnego w urządzenia do składowania nawozów naturalnych lub projektów związanych z dostosowaniem do norm wspólnotowych.

Poziom pomocy wynosi maksymalnie:

- 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40 roku życia;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej na obszarach górskich, innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarach rolnych objętych siecią NATURA 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- 60% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40 roku życia, na obszarach górskich, innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarach rolnych objętych siecią NATURA 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- 75% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej w związku z wprowadzeniem w życie Dyrektywy Azotanowej - dotyczy umów zawartych do dnia 30 kwietnia 2008 r.

Działanie 125 - Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa

Schemat II - Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi

Celem Schematu II jest poprawa jakości gleb poprzez regulację stosunków wodnych, zwiększenie retencji wodnej i poprawa ochrony użytków rolnych przed powodzią.

Pomoc udzielana w ramach tego schematu dotyczy realizacji projektów z zakresu melioracji wodnych, a także projektów związanych z kształtowaniem przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta cieku naturalnego, pod warunkiem, że służą one regulacji stosunków wodnych w glebie, ułatwieniu jej uprawy oraz ochronie przeciwpowodziowej użytków rolnych, w tym w szczególności:

- budowa lub remont urządzeń melioracji wodnych służących do retencjonowania i regulacji poziomu wód, np. jazów, zastawek, zbiorników wodnych, stopni wodnych itp.;
- budowa lub remont systemów nawodnień grawitacyjnych;
- remont istniejących urządzeń melioracji wodnych w celu dostosowania ich do nawodnień grawitacyjnych;

- budowa lub remont urządzeń doprowadzających i odprowadzających wodę w ramach systemów urządzeń melioracji wodnych;
- projekty służące poprawie warunków korzystania z wód dla potrzeb rolnictwa;
- projekty z zakresu poprawy ochrony przeciwpowodziowej użytków rolnych.

Zakres działania obejmuje:

- opracowanie dokumentacji technicznej projektów;
- koszty robót budowlano-montażowych z zakresu melioracji wodnych, w tym dotyczących retencji wodnej, w szczególności budowy i modernizacji sztucznych zbiorników wodnych, budowy piętrzących oraz urządzeń do nawodnień grawitacyjnych i ciśnieniowych;
- koszty wykupu gruntu pod inwestycje (koszty te nie mogą stanowić więcej niż 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu).

Beneficjentem Schematu II jest Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych. Poziom pomocy wynosi maksymalnie 100% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.

(2) Oś 2: Działanie 214 - Program rolnośrodowiskowy

Realizacja programu rolnośrodowiskowego ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i zachowania różnorodności biologicznej na tych terenach. Głównym założeniem programu jest promowanie produkcji rolnej opartej na metodach zgodnych z wymogami ochrony środowiska i przyrody.

Celem działania jest poprawa środowiska przyrodniczego i obszarów wiejskich, w szczególności:

- przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo oraz zachowanie różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich;
- promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania;
- odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód;
- ochrona zagrożonych lokalnych ras zwierząt gospodarskich i lokalnych odmian roślin uprawnych.

Działanie obejmuje 9 pakietów rolnośrodowiskowych:

- Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone
- Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne
- Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone
- Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000
- Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000
- Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
- Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
- Pakiet 8. Ochrona gleb i wód
- Pakiet 9. Strefy buforowe

Płatność rolnośrodowiskowa wypłacana jest w formie zryczałtowanej i stanowi rekompensatę utraconego dochodu, dodatkowych poniesionych kosztów oraz ponoszonych kosztów transakcyjnych. Płatności rolnośrodowiskowe są przyznawane rolnikom, którzy dobrowolnie przyjmują na siebie zobowiązania rolnośrodowiskowe. Płatność rolnośrodowiskowa jest pomocą wieloletnią, wypłacaną corocznie, po wykonaniu określonego zestawu zadań w ramach danego wariantu. Beneficjentem działania jest rolnik.

Działanie 221, 223 - Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne

Cele Działania:

- powiększenie obszarów leśnych poprzez zalesianie użytków rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa;
- utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych;
- zwiększenie udziału lasów w globalnym bilansie węgla oraz ograniczeniu zmian klimatu.

Działanie obejmuje następujące formy pomocy:

- wsparcie na zalesienie, która pokrywa koszty założenia uprawy zgodnie z zasadami obowiązującymi w krajowych przepisach o lasach (Zasady Hodowli Lasu) oraz jeśli jest to uzasadnione - ochrony przed zwierzyną poprzez grodzenie uprawy;
- premię pielęgnacyjną za utrzymanie nowej uprawy leśnej oraz za ochronę indywidualną sadzonek drzew przed zwierzyną;
- premię zalesieniową, stanowiącą ekwiwalent za wyłączenie gruntu z upraw rolnych.

Wsparcie na zalesienie polega na dofinansowaniu kosztów założenia uprawy, wykonania poprawek w 2 roku i zabezpieczenia przed zwierzyną. Wsparcie to ma postać zryczałtowanej płatności w przeliczeniu na 1 hektar zalesianych gruntów. Wsparcie będzie wypłacane jednorazowo po założeniu uprawy. Premia pielęgnacyjna stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na 1 hektar zalesionych gruntów, wypłacaną co roku, przez 5 lat od założenia uprawy, która uwzględnia koszty prac pielęgnacyjnych (zwalczanie chwastów i patogenów), ochronę indywidualną cennych drzew oraz wczesne czyszczenie. Premia zalesieniowa stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na 1 hektar zalesionych gruntów, wynikającą z utraconych dochodów z tytułu przekształcenia gruntów rolnych na grunty leśne i jest wypłacana co roku, przez 15 lat od założenia uprawy leśnej. Beneficjentem Działania jest rolnik - właściciel gruntów rolnych oraz gruntów innych niż rolne, z wyłączeniem jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej reprezentujących Skarb Państwa w zakresie zarządzania mieniem stanowiącym własność Skarbu Państwa.

Działanie 226 – Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz/ wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych

Celem Działania jest przywrócenie lasom zniszczonym w wyniku katastrof naturalnych i klęsk żywiołowych ich potencjału biologicznego oraz potrzeba ochrony prewencyjnej lasów zagrożonych pożarami. W ramach działania mogą być wspierane projekty związane z:

- przygotowaniem leśnego materiału rozmnożeniowego na potrzeby odbudowy uszkodzonych lasów;
- uporządkowaniem uszkodzonej powierzchni leśnej;
- odnowieniem lasu wraz z pielęgnacją i ochroną założonych upraw;
- pielęgnacją i ochroną uszkodzonych drzewostanów oraz cennych obiektów przyrodniczych;
- udostępnianiem terenów leśnych dla wypełniania funkcji społecznych lasu;
- wzmocnieniem systemu ochrony przeciwpożarowej.

Działanie realizowane będzie w ramach dwóch schematów:

- schemat I: Wsparcie dla obszarów, na których nastąpiła katastrofa naturalna lub klęska żywiołowa.
- schemat II: Wprowadzenie elementów zapobiegawczych na terenach zaliczonych do dwóch najwyższych kategorii zagrożenia pożarowego.

Pomoc udzielana w ramach powyższego działania dostępna będzie, w przypadku wystąpienia naturalnej katastrofy lub pożaru na obszarach leśnych całej Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na formę własności. Beneficjentem są jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej - Nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Pomoc udzielana jest na mocy umowy i polega na refinansowaniu poniesionych kosztów.

(3) Oś 3: *Działanie 321 - Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej*

Pomocy udziela się na realizację projektów w zakresie:

- gospodarki wodno-ściekowej w szczególności:
 - zaopatrzenia w wodę;
 - odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej;
- tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych;
- wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.

Zakres pomocy obejmuje koszty inwestycyjne, w szczególności: zakup materiałów i wykonanie prac budowlano - montażowych, zakup niezbędnego wyposażenia. Beneficjentem jest gmina lub jednostka organizacyjna, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania określone w zakresie pomocy. Pomoc może być przyznana na:

- projekt realizowany w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej lub
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys.
- projekt spełniający wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tego projektu.

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych projektu - max. 75% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu pochodzi ze środków własnych.

6.3.4. FUNDUSZ LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony przyrody. LIFE+ składa się z trzech komponentów, w ramach, których współfinansowane są projekty w zakresie:

- wdrażania dyrektywy Ptasiej i dyrektywy Siedliskowej, w tym ochrony priorytetowych siedlisk i gatunków;
- ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie ochrony zdrowia i polepszania jakości życia oraz wdrażania polityki zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami;
- działań informacyjnych i komunikacyjnych, kampanii na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej w społeczeństwie, w tym kampanie na temat zapobiegania pożarom lasów oraz wymiany najlepszych doświadczeń i praktyk.

Program LIFE+ podzielony jest na trzy komponenty tematyczne:

- przyroda i różnorodność biologiczna;
- polityka i zarządzanie w zakresie środowiska;
- informacja i komunikacja.

Program LIFE+ zapewnia wsparcie finansowe w średniej wysokości 50% wartości projektu. Nabór wniosków ogłaszany jest raz do roku przez Komisję Europejską.

6.4. INSTYTUCJE I PROGRAMY POMOCOWE

6.4.1. AGENCJA RESTRUKTURYZACJI I MODERNIZACJI ROLNICTWA

Dopłaty do upraw roślin energetycznych: O płatność do upraw roślin energetycznych może ubiegać się rolnik, który:

- uprawia rośliny energetyczne przeznaczone do przetworzenia na produkty energetyczne i zawrze umowę na dostawę surowców energetycznych z zatwierdzonymi podmiotami skupującymi lub pierwszymi jednostkami przetwórczymi i ilości roślin dostarczonych do zatwierdzonej pierwszej jednostki przetwórczej lub zatwierzonego podmiotu skupującego na podstawie umowy odpowiadają, co najmniej plonowi reprezentatywnemu albo
- uprawiane rośliny energetyczne wykorzystuje lub przetwarza w gospodarstwie na cele energetyczne w ilości odpowiadającej, co najmniej plonowi reprezentatywnemu.

Płatności do upraw roślin przeznaczonych na cele energetyczne przyznawane są, jeżeli zadeklarowana powierzchnia upraw wszystkich roślin energetycznych wynosi, co najmniej 0,3 ha. Rośliny uprawnione do uzyskania płatności do upraw roślin energetycznych:

- rośliny uprawiane na gruntach rolnych, będące przedmiotem umowy dostarczenia roślin energetycznych przeznaczonych do przetworzenia na produkty energetyczne:
 - jednoroczne rośliny (np. rzepak, rzepik, żyto, kukurydza, len włókniasty);
 - buraki cukrowe;
 - soja;
 - rośliny wieloletnie (np. róża bezkolcowa, ślazier pensylwański, miskant olbrzymi, topinambur, rdest sachaliński, mozga trzcinowata);
 - zagajniki drzew leśnych o krótkim okresie rotacji (np. wierzba energetyczna);
- rośliny uprawiane na gruntach rolnych, wykorzystywane jako paliwo do ogrzewania gospodarstw lub w celu wytworzenia energii bądź biopaliwa w gospodarstwie:
 - zagajniki drzew leśnych o krótkim okresie rotacji (np. wierzba energetyczna);
 - zboża;
 - nasiona roślin oleistych - nasiona soi łamane nieprzeznaczone do siewu, rzepak, rzepik o wysokiej zawartości kwasu erukowego, nasiona słonecznika (łamane, wyluskane, w łusce), nasiona słonecznika nieprzeznaczone do siewu;
- jednoroczne i wieloletnie rośliny przetwarzane w gospodarstwie na biogaz.

Grunty rolne, na które rolnik ubiega się o przyznanie płatności do upraw roślin energetycznych, muszą być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska (zgodnie z normami).

6.4.2. DEPARTAMENT GENERALNY XI KOMISJI EUROPEJSKIEJ

Dotacje przyznawane przez departament wspierają działania na rzecz ochrony środowiska i zachowania różnorodności przyrody i krajobrazu. Finansowane są również małe projekty. Kwota dofinansowania projektu waha się w granicach od 20 do 60 tys. euro, pomoc może być udzielana przez okres 1 roku. Aby otrzymać dofinansowanie należy złożyć wniosek za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska lub Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wnioski składa się w listopadzie i grudniu. Formularz wniosku można otrzymać bezpośrednio z Departamentu Generalnego XI.

6.4.3. FUNDUSZ NA RZECZ GLOBALNEGO ŚRODOWISKA

Funduszem zarządza Bank Światowy, UNDP i UNEP. Fundusz finansuje przedsięwzięcia w dziedzinach:

- ochrona różnorodności biologicznej (ekosystemów o znaczeniu globalnym);

- przeciwdziałanie zmianom klimatu: technologie wytwarzania i wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- ochrona wód (przeciwdziałanie zanieczyszczeniom transgranicznym);
- ochronę warstwy ozonowej;
- przeciwdziałanie degradacji powierzchni ziemi, pustynnieniu ziemi i niszczeniu lasów.

6.4.4. FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA - FUNDUSZ PARTNERSTWA

Funduszu Partnerstwa przejął działalność dotacyjną Fundacji Partnerstwo dla Środowiska. Udzielane przez Fundusz Partnerstwa dotacje wspierają i uzupełniają programy realizowane przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska.

6.4.4.1. Fundusz Pożyczkowy dla Grup Partnerskich

Fundusz jest tworzony jako mechanizm wsparcia organizacji pozarządowych skupionych w Krajowej Sieci Grup Partnerskich, zrównania ich szans w stosunku do innych podmiotów w pozyskiwaniu środków na realizację projektów, głównie finansowanych na zasadzie refundacji kosztów. Celem Funduszu Pożyczkowego dla Grup Partnerskich jest wypracowanie optymalnego modelu współpracy z Grupami Partnerskimi w zakresie pomocy w prefinansowaniu realizowanych przez nie projektów na rzecz rozwoju zrównoważonego. Fundusz ma zwiększyć zdolność organizacji pozarządowych do realizacji ich działań statutowych, podejmowanych w ramach i na rzecz Grup Partnerskich. Cel ten będzie realizowany przez udzielanie przez Fundusz nieoprocentowanych krótkoterminowych pożyczek, które umożliwią realizację przewidzianych w projektach zadań do czasu uzyskania przez pożyczkobiorcę refundacji kosztów.

6.4.4.2. Program Czysty Biznes

Program Czysty Biznes pomaga małym i średnim przedsiębiorstwom rozwijać się dzięki działaniom na rzecz ochrony środowiska. Firmy Czystego Biznesu stają się bardziej konkurencyjne, ponieważ:

- efektywnie zarządzają zasobami;
- obniżają koszty działalności;
- ograniczają negatywne oddziaływanie na środowisko;
- korzystają z doświadczeń innych firm;
- spełniają wymogi prawa ochrony środowiska;
- zdobywają nowe rynki;
- pozyskują partnerów do realizacji inicjatyw i projektów;

Firmy biorą udział w programie poprzez uczestnictwo w Klubach Czystego Biznesu, które zrzeszają przedsiębiorstwa wg siedziby lub profilu działalności. Każdy klub ma swojego opiekuna (Koordynatora), którego zadaniem jest utrzymywanie stałego kontaktu z członkami w celu pomocy w korzystaniu z oferty Programu. Członkowie klubów otrzymują pomoc w postaci doradztwa, informacji i szkoleń. Adresatami Programu są:

- małe i średnie przedsiębiorstwa - główni adresaci Programu Czysty Biznes, firmy produkcyjne lub usługowe, które chcą rozwiązywać problemy związane z ochroną środowiska i BHP;
- duże firmy - zainteresowane ograniczeniem własnych kosztów poprzez uczestnictwo w Programie dostawców i kontrahentów firmy, zapraszane są do Programu w charakterze firmy patronackiej;
- samorządy - zainteresowane udziałem w projektach Czystego Biznesu związanych z podnoszeniem konkurencyjności regionów oraz aktywnym wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości w zakresie podnoszenia ekologicznych standardów działania.

6.5. KREDYTY BANKOWE

Banki również wspierają inwestycje ekologiczne udzielając stosownych kredytów. Kredyty preferencyjne udzielane są na sfinansowanie działań w zakresie ochrony środowiska. Warunkiem uzyskania proekologicznego kredytu preferencyjnego jest:

- udokumentowany efekt ekologiczny;
- bieżąca i prognozowana zdolność inwestora do spłaty kredytu;
- prawne zabezpieczenie zwrotu kredytu;
- niezbędne decyzje inwestycyjne wymagane przy realizacji inwestycji;
- potwierdzone źródła finansowania inwestycji.

Kredyty preferencyjne wyrażają się niższym w stosunku do kredytu komercyjnego oprocentowaniem oraz karencją w jego spłacie. Kredyty komercyjne można uzyskać zarówno w bankach krajowych jak również w zagranicznych. Po komercyjny kredyt bankowy warto sięgać jako po uzupełniające, lecz nie podstawowe źródło finansowania inwestycji ekologicznych, ze względu na wyższe oprocentowanie niż w przypadku kredytów preferencyjnych. Do banków najaktywniej wspierających inwestycje w ochronie środowiska należą:

- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.
- Bank Gospodarstwa Krajowego
- Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.
- Bank Ochrony Środowiska S.A.
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju - EBOR
- Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. w Poznaniu
- Kredyt Bank S.A.
- LG Petro Bank S.A.
- Powszechny Bank Kredytowy S.A.
- Bank BPH S.A.
- Europejski Bank Inwestycyjny
- Bank Współpracy Europejskiej S.A.
- HypoVereinsbank Bank Hipoteczny S.A.
- ING Bank Śląski S.A.

6.6. INSTYTUCJE LEASINGOWE

W formie leasingu najczęściej finansowane są środki transportu, maszyny i urządzenia, linie technologiczne, sprzęt komputerowy. Z leasingu często korzystają zakłady komunalne jak również gminy.

6.7. FUNDUSZE INWESTYCYJNE

Fundusze inwestycyjne biorą udział w inwestycjach w podmiotach prywatnych o potencjalnie dużej stopie wzrostu.

Popularnym funduszem jest Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners. Źródła środków finansowych funduszu pochodzą między innymi z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Fundusz inwestuje w projekty przemysłowe związane z:

- recyklingiem i minimalizacją ilości powstających odpadów;
- zwiększeniem efektywności produkcji i oszczędnością energii;
- produkcją sprzętu i urządzeń do budowy kanalizacji, systemów zaopatrzenia w wodę, redukcji i kontroli zanieczyszczeń;
- poszukiwaniem alternatywnych źródeł energii.

Poza tym fundusz oferuje pomoc w nawiązaniu kontaktów z partnerami zagranicznymi oraz poszukiwaniu dodatkowych źródeł finansowania.

6.8. ADRESY JEDNOSTEK FINANSUJĄCYCH

Tabela 6.2. zawiera wykaz jednostek finansujących działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami.

Tabela 6.2. **Jednostki finansujące działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami**

JEDNOSTKA FINANSUJĄCA	ADRES KONTAKTOWY
KRAJOWE FUNDUSZE EKOLOGICZNE	
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	ul. Konstruktorska 3a / 02-673 Warszawa tel. (22) 849-00-79; fax (22) 849-72-72 e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl / www.nfosigw.gov.pl
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku	ul. Straganiarska 24-27 / 80-837 Gdańsk tel. (58) 305-56-31; tel./fax (58) 301-91-92 e-mail: fundusz@wfosigw-gda.pl / www.wfosigw-gda.pl
Fundusz Leśny	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku ul. Ks. Rogaczewskiego 9/19 / 80-804 Gdańsk tel. centrala (58) 321-22-00; fax (58) 302-11-25
Fundusz Termomodernizacyjny	Bank Gospodarstwa Krajowego Departament Wspierania Rozwoju Regionalnego Al. Jerozolimskie 7 / 00-955 Warszawa tel. (22) 522-96-39, 596-59-23; fax (22) 522-91-94 e-mail: dwrr@bgk.com.pl / www.bgk.com.pl/fundusze/ft
FUNDUSZE UNI EUROPEJSKIEJ	
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	W zależności od realizowanego działania - patrz Tabela 8.1. www.pois.gov.pl
Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego	Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego Departament Programów Regionalnych ul. Augustyńskiego 2 / 80-819 Gdańsk tel. (58) 326-81-33; fax: (58) 326-81-34
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Pomorski Oddział Regionalny ul. Kołłątaja 1 / 81-332 Gdynia tel. (58) 668-60-00, 668-60-01
Fundusz LIFE+	Ministerstwo Środowiska Departament Infrastruktury i Środowiska ul. Wawelska 52/54 / 00-922 Warszawa tel. (22) 579-24-17, fax (22) 579-26-29 e-mail: life@mos.gov.pl
INSTYTUCJE I PROGRAMY POMOCOWE	
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Pomorski Oddział Regionalny ul. Kołłątaja 1 / 81-332 Gdynia tel. (58) 668-60-00, 668-60-01
Departament Generalny XI Komisji Europejskiej	UNIT D.4 (Global Environment) TRMF 01/77; rue de la Loi 200; B-1049 Brussels fax 296-95-57; e-mail: christoph.bail@dg11.cec.be
Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska	al. Niepodległości 186 / 00-608 Warszawa tel. (22) 825-45-97; fax (22) 825-45-97 www.undp.org.pl

JEDNOSTKA FINANSUJĄCA	ADRES KONTAKTOWY
Fundacja Partnerstwo dla Środowiska – Fundusz Partnerstwa	al. W. Reymonta 12a / 01-849 Warszawa tel. (22) 663-78-00; fax (22) 663-09-86
BANKI	
Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.	ul. Kasprzaka 10/16 / 01-211 Warszawa tel. (22) 860-40-00, 801-123-456; fax (22) 860-50-00 www.bgz.pl
Bank Gospodarstwa Krajowego	Al. Jerozolimskie 7 / 00-955 Warszawa tel. (22) 522-91-93; fax (22) 522-91-94 email: bgk@bgk.com.pl / www.bgk.com.pl
Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.	ul. Dubois 5a/ 00-184 Warszawa tel. (22) 860-11-00; fax (22) 860-11-02 e-mail: contact@bise.pl / www.bise.pl
Bank Ochrony Środowiska S.A.	Al. Jana Pawła II 12 / 00-950 Warszawa tel. (22) 850-87-35; fax (22) 850-88-91 e-mail: bos@bosbank.pl / www.bosbank.pl
Bank Światowy	ul. Emilii Plater 53 / 00-113 Warszawa tel. (22) 520-80-00; fax (22) 520-80-01 e-mail: Poland_Feedback@worldbank.org.pl www.worldbank.org.pl
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju - EBOR	ul. Emilii Plater 53 / 00-113 Warszawa tel. (22) 520-57-00; fax (22) 520-58-00 www.ebrd.com
Kredyt Bank S.A	ul. Kasprzaka 2/8 / 01-211 Warszawa tel. (22) 634-54-00, 800-120-360; fax (22) 634-53-35 e-mail: dbp@kredytbank.pl / www.kredytbank.pl
LG Petro Bank S.A.	ul. Rzgowska 34/36 / 93-172 Łódź tel. (42) 681-93-20, 800-169-800; fax (22) 681-93-72 e-mail: office@lgpetrobank.com.pl / www.lgpetrobank.com.pl
Powszechny Bank Kredytowy S.A.	ul. Towarowa 15a / 00-958 Warszawa tel. (22) 531-80-00; fax (22) 531-86-40 www.pbk.pl
Bank BPH SA	Al. Pokoju 1 / 31-548 Kraków tel. (12) 618-68-88; fax (12) 618-68-63 e-mail: bank@bph.pl / www.bph.pl
Europejski Bank Inwestycyjny	100 Boulevard Konrad Adenauer L-2950 Luxembourg e-mail: infopol@eib.org / www.eib.eu.int
Bank Współpracy Europejskiej S.A.	ul. Sudecka 95/97 / 53-128 Wrocław tel. (71) 334-91-10; fax (71) 334-91-09 e-mail: bwe@bwe.pl / www.bwe.pl
HypoVereinsbank Bank Hipoteczny S.A	ul. Chmielna 132/134 / 00-805 Warszawa tel. (22) 656-21-69; fax (22) 656-21-88 www.hypovereinsbank.com.pl
ING Bank Śląski S.A.	ul. Sokolska 34 / 40-086 Katowice tel. (32) 357-70-00; fax (32) 634-53-35 e-mail: mampytanie@ingbank.pl / www.ing.pl
FUNDUSZE INWESTYCYJNE	
Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners	Al. Jerozolimskie 81 / 02-001 Warszawa tel. (22) 695-09-30; fax (22) 695-09-45

Źródło: opracowanie własne

7. STRESZCZENIE

Program ochrony środowiska dla gminy Kołczygłowy jest dokumentem uchwalanym przez Radę Gminy Kołczygłowy dla realizacji polityki ekologicznej państwa. Program został sporządzony zgodnie z wymogami określonymi w ustawie Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008r Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Program zawiera analizę stanu środowiska na terenie gminy. W oparciu o diagnozę stanu środowiska oraz zagrożenia środowiska występujące w gminie, zdefiniowano najważniejsze priorytety ochrony środowiska, które stanowiły punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych Programu. Wyodrębnione zostały cztery główne priorytety:

- Priorytet pierwszy – Ochrona wód, gleb i powietrza, w celu minimalizacji zagrożeń dla życia i zdrowia człowieka.
- Priorytet drugi – Optymalizacja w wykorzystaniu zasobów naturalnych i energii.
- Priorytet trzeci – Ochrona dziedzictwa przyrodniczego gminy wraz z racjonalnym użytkowaniem zasobów środowiska.
- Priorytet czwarty – Aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz ochrony środowiska i rozwój edukacji ekologicznej.

W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono cele dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy Kołczygłowy.

Niniejszy dokument jest dokumentem planistycznym i nie stanowi przepisów prawa miejscowego. Nakreśla jedynie kierunek, w jakim powinien podążać samorząd mając na celu zachowanie i poprawę stan środowiska przyrodniczego.

8. LITERATURA

Akty prawne:

- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. 2004 Nr 168, poz. 1764);
- Ustawa a dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. 2012 nr 145);
- Ustawa z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. nr 151 poz. 1220 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012 nr 647);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1495 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 nr 199, poz. 1227 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenie polityki rozwoju (Dz. U. 2009 nr 84 poz. 712 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. 2010 nr 243, poz. 1623 z późn. zm.);
- Ustawą z dnia 27 stycznia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 628).

Monografie i artykuły naukowe, raporty oraz ekspertyzy:

- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2011 r., Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2012;
- Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, Inspekcja ochrony środowiska, Warszawa 2008;
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim - raport za rok 2011, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice 2012;
- Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2009 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku, Gdańsk 2010;
- Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2010 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku, Gdańsk 2011.

Strategie i programy:

- Krajowy Program Oczyszczania ścieków komunalnych;
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości, Warszawa 2003;
- Prognoza Oddziaływania na Środowisko Sporządzona na Potrzeby Projektu Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla Farmy Elektrowni Wiatrowych Zlokalizowanej na części Obrębu Barnowo, części Obrębu Barnowiec i części Obrębu Kołczygłówek w gminie Kołczygłowy;
- Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Kołczygłowy na lata 2008-2015;
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kołczygłowy na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015;
- Program ochrony środowiska dla powiatu bytowskiego 2010 (aktualizacja);

- Program Ochrony Środowiska województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014;
- Regionalny Program Operacyjny dla województwa pomorskiego na lata 2007-2013;
- Strategia Rozwoju kraju 2007-2015;
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu bytowskiego w latach 2007-2015;
- Strategia Rozwoju województwa pomorskiego 2020;
- Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kołczygłowy, 2011.

Zestawienie statystyczne:

- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Strony internetowe:

- BIP Urzędu Gminy Kołczygłowy, bip.kolczyglowy.pl
- Serwis internetowy gminy Kołczygłowy, www.kolczyglowy.pl
- portal Natura 2000, natura2000.gdos.gov.pl
- serwis informacyjny Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, www.gddkia.gov.pl
- Systemu Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych, geoportal.pgi.gov.pl/midas-web
- Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych, www.pomorskieparki.pl